

Återrapportering av PTS tillsyn av kontantjänster

Rapportnummer

PTS-ER-2025:11

Diarienummer

24-14780

ISSN

1650-9862

Författare

Gustav Kronqvist & Johan Bergman

Post- och telestyrelsen

Box 6101

102 32 Stockholm

08-678 55 00

pts@pts.se

www.pts.se

Innehåll

Sammanfattning.....	6
Inledning.....	8
Bakgrund och disposition.....	8
Syfte	8
Underlag från tillfrågade aktörer	9
Data och metod.....	10
PTS tillsyn	10
<i>Kreditinstitutens skyldigheter</i>	<i>10</i>
<i>Tillsynen i praktiken.....</i>	<i>11</i>
<i>Resultaten av genomförda tillsyner sedan våren 2023</i>	<i>11</i>
Utvecklingen på marknaden	13
Utvecklingen på nationell nivå.....	13
Utvecklingen på regional nivå	16
<i>Platstäthet.....</i>	<i>18</i>
Utvecklingen avseende grupper med större behov av kontantjänster	20
Utvecklingen av manuell service	22
Utvecklingen av marknadsaktörer	25
Särskilt om Bankomat AB.....	27
Är botten nådd?.....	28
Analys av utvecklingen.....	31
Uppfyllande av lagens syfte	31
Nationellt	32
Regionalt	32
Fortsatt avveckling av platser för kontantjänster	33

Marknadens aktörer	33
Övriga delar av kontantkedjan	34
Kreditinstitut som omfattas	34
Platser för dagskasseinsättning möter inte alla behov	35
Kapacitet på platser för kontantuttag	36
Grupper med större behov av kontanttjänster	37
Manuell service	38
Kontant betalningsförmedling	38

Slutsats 40

Källförteckning	41
------------------------------	-----------

Bilagor 45

Bilaga 1. Beskrivning av data och metod	45
Bilaga 2. Beskrivning av PTS tillsyn	48
Bilaga 3. Tabell 13. Utveckling 2020-2025 för olika kommuner baserat på både Tillväxtverkets kommunindelning och andelen invånare i kommunen i olika grupper med större behov av kontanter	51
Bilaga 4. Data i tabellform för att göra diagram tillgängliga	52
<i>Tabell för Figur 1: Kontantuttag: Andel av befolkning med längre än 25 km</i>	<i>52</i>
<i>Tabell för Figur 2: Dagskasseinsättning: Andel av befolkning med längre än 25 km</i>	<i>52</i>
<i>Tabell för Figur 3: Utveckling av antalet platser för kontanttjänsterna</i>	<i>53</i>
<i>Tabell för Figur 4A: Utvecklingen av manuell service för kontantuttag</i>	<i>53</i>
<i>Tabell för Figur 4B: Utvecklingen inom det manuella serviceutbudet för kontantuttag</i>	<i>53</i>
<i>Tabell för Figur 5A: Utvecklingen av manuell service för dagskasseinsättning</i>	<i>53</i>
<i>Tabell för Figur 5B: Utvecklingen inom det manuella serviceutbudet för dagskasseinsättning</i>	<i>53</i>
<i>Tabell för Figur 6A: Utvecklingen av fördelningen i utbudet mellan marknadsaktörer för kontantuttag</i>	<i>54</i>
<i>Tabell för Figur 6B: Utvecklingen av fördelningen i utbudet mellan marknadsaktörer för dagskasseinsättning</i>	<i>54</i>

Sammanfattning

Bakgrund och syfte

Post- och telestyrelsen (PTS) utför sedan 2021 regelbunden tillsyn av vissa kreditinstituts skyldighet att tillhandahålla platser för kontantuttag och dagskasseinsättning i betryggande utsträckning i hela landet. Detta uttrycks som att högst en procentuell andel av befolkningen får ha längre än 25 kilometer till en plats för kontantuttag (0,3%) och dagskasseinsättning (1,22%). Vartannat år ska PTS lämna över en rapport till regeringen som beskriver vad som framkommit i tillsynen och utvecklingen på marknaden. Denna rapport är den andra av dessa rapporter.

Bedömning

PTS bedömer att marknadens aktörer har tillhandahållit platser i sådan utsträckning som krävs enligt regelverket, men att regelverket samtidigt inte har lett till samtliga de effekter som lagstiftaren eftersträvade när det infördes. PTS bedömer att regelverket i dess nuvarande form inte är helt ändamålsenligt för att tillgodose samtliga behov som finns av kontanttjänster i samhället.

Skäl till bedömning

Avsikterna bakom införandet av regelverket kan sammanfattas i fyra övergripande punkter. Det är utfallet jämfört med dessa avsikter som ligger till grund för PTS bedömning att regelverket inte lett till samtliga de effekter som lagstiftarna eftersträvade.

Det direkta målet med lagstiftningen var att upprätthålla kontantinfrastrukturen vid 2017 års nivå. Detta definierades som att en viss andel av befolkningen fick ha som längst 25 kilometer till respektive kontanttjänst. Även om antalet platser över tid har blivit färre har marknaden tillhandahållit platser för kontanttjänster som lever upp till regelverkets satta miniminivåer med marginal.

Lagstiftaren avsåg att regelverket genom detta skulle upprätthålla en nivå som möjliggjorde en kontrollerad utveckling på tillgången till kontanttjänster. Mellan 2020 och 2025 har antalet platser för kontantuttag minskat med 20% och platser för dagskasseinsättningar med 12%. Vidare visar PTS analys att regelverket medger att en stor mängd platser i framtiden skulle kunna avvecklas utan att utbudet av platser för kontanttjänster skulle understiga miniminivån.

Lagstiftaren avsåg också att regelverket skulle bidra till att trygga samhällets behov av kontanttjänster. Samtidigt tillhandahålls det på majoriteten av platserna för dagskassainsättning en typ av tjänst (insättningsautomat) som till sin utformning inte motsvarar behoven hos många företag och föreningar. Regelverket tillåter även stora regionala variationer vilket resulterat i att lejonparten av befolkningen med längre än 25 kilometer till platser för kontanttjänster finns i norra Sverige.

Slutligen avsåg även lagstiftaren att regelverket skulle leda till goda förutsättningar för att använda kontanter, särskilt för grupper i digitalt utanförskap. Förutom att antalet platser för såväl kontantuttag som dagskassainsättning har minskat mellan 2020 och 2025 har även tjänsteutbudet skiftat från manuell till övervägande del automatisk service. Sådana kräver viss digital förmåga och stänger därför ute vissa grupper i samhället. Även om möjligheten att betala räkningar med kontanter inte är en reglerad tjänst så är den viktig för vissa grupper. 2025 finns endast 34 platser i Sverige där denna tjänst erbjuds utan krav på bankkonto.

Med hänsyn till pågående lagstiftningsarbete på området där PTS redan yttrat sig väljer myndigheten att inte lämna förslag till ändringar i regelverket i denna rapport.

Inledning

Bakgrund och disposition

Sedan den 1 januari 2021 är vissa större kreditinstitut och filialer till utländska kreditinstitut (nedan gemensamt benämnda som kreditinstitut) skyldiga att tillhandahålla platser för kontanttjänster¹ i betryggande utsträckning i hela landet. PTS utövar tillsyn över att skyldigheterna uppfylls.²

Av förordning (2007:951) med instruktion för Post- och telestyrelsen framgår att PTS senast den 1 juli vartannat år ska lämna en rapport till regeringen. I rapporten ska PTS beskriva och analysera utvecklingen utifrån vad som kommer fram i tillsynen. Finansinspektionen, Länsstyrelsen i Dalarnas län, Sveriges riksbank (Riksbanken) och Tillväxtverket ska ges tillfälle att lämna underlag till rapporten.³

PTS behandlar de båda ovannämnda frågorna i denna rapport, som är disponerad på följande sätt. Först beskrivs syftet med rapporten och de underlag som inkommit. Efter det presenteras det datamaterial som rapportens analyser baseras på, och metod. Sedan ges en överblick över PTS tillsyn och resultat av de senaste två årens tillsynsomgångar. I ett efterföljande längre avsnitt analyseras utvecklingen på marknaden utifrån en rad parametrar. Slutligen analyseras utvecklingen med utgångspunkt i PTS bredare uppdrag på betaltjänstområdet.

Syfte

Rapporten syftar dels till att beskriva vad som framkommit i tillsynen och analysera utvecklingen, dels att lyfta blicken för att efter fyra års genomförd tillsyn analysera hur väl skyldigheterna har fungerat för att nå såväl lagens kvantifierbara mål som avsikter. Mot bakgrund av att PTS har två uppdrag inom betalområdet, som båda bidrar med kunskap om marknaden och utvecklingen, har myndigheten valt att även beakta information som framkommit genom arbetet med grundläggande betaltjänster. Förhoppningen är att denna analys kan fungera som underlag i de pågående

¹ Med kontanttjänster avses tjänster som möjliggör kontantuttag för konsumenter respektive dagskassainsättningar för företag.

² Se 9 kap. 2 § lag (2010:751) om betaltjänster (betaltjänstlagen), se även 4 och 5 §§ samma lag för Finansinspektionens roll.

³ Se 6 b § i förordning (2007:951) med instruktion för Post- och telestyrelsen.

diskussionerna kring kontantinfrakturens framtid, och även bidra med insikter för att möjliggöra mer träffsäkra framtida regleringar av marknaden för kontanttjänster.

Under denna rapports framtagande har kontantutredningen överlämnat sin promemoria⁴, vilken har gått på remiss⁵. PTS har inkommit med sitt remissvar på det betänkandet.⁶ Med hänsyn till att PTS nyligen har lämnat sitt remissvar angående kontantutredningen så lämnar PTS inga förslag till ändringar i regelverket i denna rapport.

Underlag från tillfrågade aktörer

PTS har gett tillfälle till Finansinspektionen, Länsstyrelsen i Dalarnas län, Riksbanken och Tillväxtverket att lämna underlag till rapporten.

Länsstyrelsen i Dalarnas län har lyft flera aspekter, och bland annat problematiserat att Ica-butiker ingår i beräkningsunderlaget då kontantuttag via dem konkurrerar med uttag av spelvinster och avier, och i mån av medel i kassan. Länsstyrelsen ser även problem med att uttag hos Ica endast kan göras av vissa bankers kunder, och pekar på liknande problematik med sparbankskontor där endast de egna kunderna får göra uttag. Länsstyrelsen menar att PTS i sin tillsyn inte borde ta med platser som enbart vissa bankers kunder kan använda, eller platser som har andra begränsningar och krav som måste uppfyllas. Länsstyrelsen menar slutligen att inkluderingen av Bankomat AB:s insättningsautomater i underlaget kan bli missvisande då det finns sådana beloppsgränser som gör att de inte är självklara dagskasseinsättningsplatser för företag.

Riksbanken har inkommit med en skrivelse 2025 och även bifogat skrivelsen till den förra återrapporteringen, 2023, och den skrivelse de lämnade till Kontantutredningen 2024. 2023 pekade Riksbanken på att de större bankerna avvecklat den manuella kontanthanteringen. De lyfte även att det blivit svårare att sätta in kontanter på grund av Bankomat AB:s insättningsautomaters låga beloppsgränser och att de inte tar emot mynt. Riksbanken betonade vidare att det blivit svårare att betala med kontanter, både i butik och för räkningar över disk. I sin skrivelse 2025 pekar Riksbanken på att även om PTS analys i 2023 års rapport är korrekt enligt lagkraven går det att ifrågasätta om de inkluderade tjänsterna fyller syftet med lagen: att säkra en tryggad tillgång till kontanter. Riksbanken menar att ytterligare reglering av tjänsterna behövs då de tjänster som tillhandahålls i dag inte lever upp till syftet med betaltjänstlagen. Bankomat AB:s insättningsautomater lyfts återigen som ett exempel.

⁴ Kontantutredningen, Fi2024/00068, Finansdepartementet.

⁵ Remiss av promemorian Kontantutredningen, Fi2024/02595, Finansdepartementet.

⁶ Post- och telestyrelsens remissvar avseende promemorian Kontantutredningen, Fi2024/00068, dnr. 25-1821.

Tillväxtverket och Finansinspektionen har inte inkommit med något underlag.

Data och metod

Datamaterialet som rapportens kvantitativa beräkningar baseras på utgörs huvudsakligen av de uppgifter som samlas in i samband med kontanttillsynen. För varje plats för kontantuttag och dagskasseinsättning inhämtas attribut gällande deras geografiska plats och vissa kvalitativa drag. Data inhämtas via Tillväxtverkets applikation Pupos Kontantanalys och sker genom självrapportering från en större mängd rapporteringsskyldiga bolag, samt de tillsynade kreditinstituten.⁷ Insamlade data granskas för att säkerställa att uppenbara fel korrigeras. Kvaliteten på dataunderlaget bygger dock på antagandet att marknadens aktörer lämnar riktiga uppgifter.

För att möjliggöra andra geografiska skärningar och analyser ur ett bredare perspektiv har ytterligare data inhämtats baserat på regionala uppdelningar och socioekonomiska faktorer.

En fullständig beskrivning av data och metod finns i bilaga 1.

PTS tillsyn

Nedan presenteras PTS tillsyn i korthet. För en djupare beskrivning, se bilaga 2.

Kreditinstitutens skyldigheter

Kreditinstitut med en inlåning om mer än 70 miljarder kronor från allmänheten är skyldiga att tillhandahålla möjlighet till kontantuttag om de erbjuder betalkonton med grundläggande funktioner till konsumenter, och att tillhandahålla möjlighet till insättning av dagskassar om de erbjuder betalkonton till företag.⁸ Tjänsterna ska tillhandahållas i betryggande utsträckning i hela landet.⁹ Detta definieras i förordning (2010:1008) om betaltjänster (betaltjänstförordningen) som att andelen av befolkningen som har längre än 25 kilometer mellan folkbokföringsadressen och den närmaste platsen för kontantuttag får vara högst 0,3%, och för dagskasseinsättning får vara högst 1,22%.¹⁰ Andelen som har längre än 25 kilometer till respektive tjänst kallas i denna rapport för exklusionskvot. Tillhandahållandet kan ske av

⁷ Post- och telestyrelsens föreskrifter och allmänna råd (PTSFS 2020:4) om vilka uppgifter företag ska lämna för tillsyn av den skyldighet kreditinstitut har att tillhandahålla kontanttjänster och om mottagare av uppgifterna.

⁸ Se 9 kap. 1 § betaltjänstlagen.

⁹ Se 9 kap. 1 § betaltjänstlagen.

¹⁰ Se 13 § förordning (2010:1008) om betaltjänster.

kreditinstituten själva eller genom andra aktörer.¹¹ För att en plats ska ingå i underlaget krävs inte att alla får tillgång till kontantjänster genom platsen. Den kan vara begränsad till vissa kreditinstituts kunder.

Skyldigheten har även en funktionell innebörd som innebär att platserna för kontantjänster ska vara tillgängliga och användarvänliga.¹² Platser som inte lever upp till de funktionella kraven exkluderas vid beräkningen av om kreditinstituten lever upp till skyldigheterna.¹³

Tillsynen i praktiken

PTS har utövat tillsyn två gånger per år. Tillsynerna har baserats på situationen på marknaden den 1 mars och 1 september. PTS har via Tillväxtverkets verktyg Pupos Kontantanalys¹⁴ samlat in uppgifter om samtliga platser för kontantuttag och dagskasseinsättning samt vilka kreditinstituts kunder som kan använda dessa.¹⁵ Efter att insamlade data har kvalitetssäkrats och relevanta platser exkluderats har en beräkning genomförts i Pupos Kontantanalys för att bestämma hur stor andel av befolkningen som har längre vägavstånd än 25 kilometer, exklusionskvoten, till närmsta plats för kontantuttag respektive dagskasseinsättning. PTS har hittills inte behövt bedöma enskilda kreditinstituts regelefterlevnad eftersom marknaden i stort har tillhandahållit platser för kontantjänster som motsvarar regelverkets krav.

Resultaten av genomförda tillsyner sedan våren 2023

Sedan regelverket infördes har samma sex kreditinstitut¹⁶ träffats av skyldigheterna att tillhandahålla platser för kontantjänster. Antalet företag som tillhandahållit platser för kontantjänster har däremot minskat från 73 företag under den första tillsynen våren 2021 till 57 företag vid den senast genomförda tillsynen under våren 2025. Inget av kreditinstituten som träffats av regelverket har tjänster i egen regi och de ingår därför inte i denna siffra.

PTS har hittills avslutat nio tillsynsärenden, varav fyra stycken sedan den föregående rapporten skrevs. Tabell 1 ger en översikt av resultaten från de senaste tillsynerna. Vid samtliga tillsynsomgångar bedöms marknaden ha tillhandahållit platser för

¹¹ Prop. 2019/20:23, Skyldighet för kreditinstitut att tillhandahålla kontantjänster, s. 55.

¹² Prop. 2019/20:23 s. 36 och s. 55 samt PTS vägledning Tillsyn kontantjänster – Processbeskrivning och bedömningsgrunder avseende platserns tillgänglighet och användarvänlighet.

¹³ En lista över kriterier att utesluta vissa platser finns i den djupare beskrivningen i bilagan.

¹⁴ Pupos Kontantanalys är en webbaserad tjänst som bygger på den geografiska informationssystemplattformen Pinpoint Sweden (Pipos).

¹⁵ Se 3 § PTSFS 2020:4.

¹⁶ Kreditinstituten är Danske Bank A/S, Svenska Handelsbanken AB, Nordea Bank Abp filial i Sverige, Länsförsäkringar Bank Aktiebolag, Skandinaviska Enskilda Banken AB och Swedbank AB.

kontanttjänster som motsvarar regelverkets krav., och antalet platser som exkluderats (se bilaga 2 för exklusionskriterier) har varit stabilt.

Tabell 1: Resultat från senaste fyra tillsynsomgångarna och antal exkluderade platser

Tillsynsomgång	Höst 2023	Vår 2024	Höst 2024	Vår 2025
Kontantuttag				
Exklusionskvot	0,25%	0,24%	0,22%	0,21%
Exkluderade platser	55	55	49	51
Dagskasseinsättning				
Exklusionskvot	0,92%	0,92%	0,86%	0,84%
Exkluderade platser	2	1	1	0

Källa: Se PTS diarienummer 23-10349, 24-846, 24-8411, 25-910

Utvecklingen på marknaden

Tillsynen för skyldigheterna att tillhandahålla platser för kontantjänster enligt regelverket har nu pågått under fyra år och resulterat i nio tillsynsomgångar. Data har samlats in vid tio tillfällen; vid samtliga tillsynsomgångar och vid ett föregående inledande tillfälle. Detta avsnitt ämnar åskådliggöra och analysera utvecklingen på marknaden under denna period genom olika nedslag i dataunderlaget.

Utvecklingen på nationell nivå

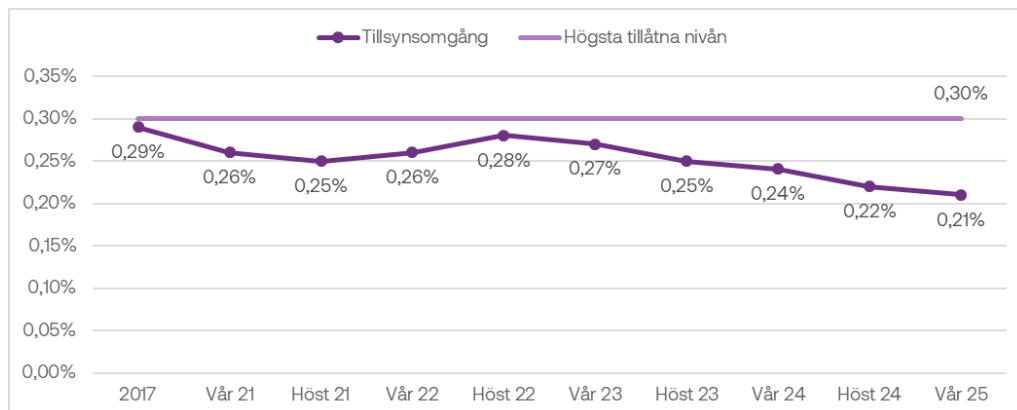
Kreditinstitutens skyldigheter är fastställda genom krav på nationell nivå, varför detta är utgångspunkten i analysen av utvecklingen på marknaden. Det är viktigt att komma ihåg att trots att skyldigheten gäller specifika kreditinstitut så görs bedömningen om den geografiska täckningen baserat på samtliga platser där kontanttjänsterna tillhandahålls, oavsett vilken aktör som tillhandahåller dem. Resultaten från tillsynen ska därför tolkas som att marknaden som helhet tillhandahåller en tillräcklig täckning av platser för kontanttjänsterna i fråga.

Viktiga resultat

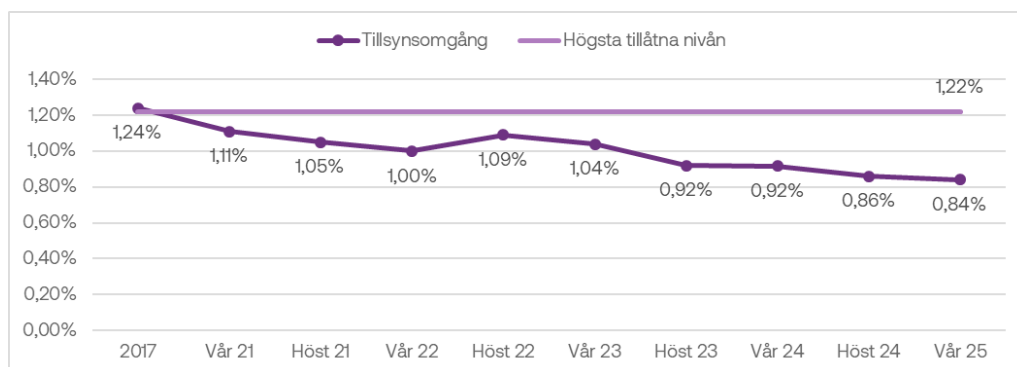
- Vid samtliga tillsynsomgångar bedöms marknaden ha tillhandahållit platser för kontanttjänster som motsvarar regelverkets krav. Andelen med längre än 25 kilometer till respektive kontanttjänst har konsekvent minskat.
- Samtidigt har antalet platser för kontantuttag minskat med 20% och för dagskasseinsättning med 12%.
- Att både andelen med längre än 25 kilometer till respektive kontanttjänst och antalet platser minskar samtidigt kan bero på att tillhandahållandet av platser för kontanttjänster har anpassats efter skyldigheternas ramar.

Figur 1 och 2 visar utvecklingen av exklusionskvoterna, alltså hur stor andel av befolkningen som har längre än 25 kilometer via vägnätet, för de två reglerade kontanttjänsterna. I denna figur har även antalet platser som fanns 2017 inkluderats. Anledningen är att lagstiftaren utgick från 2017 som ett referensår för vilket nivån för infrastrukturen skulle fixeras "något över".¹⁷

¹⁷ Prop. 2019/20:23, s. 35.

Figur 1: Kontantuttag: Andel av befolkning med längre än 25 km

Källa: Resultat från tillsynsomgångar. För 2017 kommer siffran från propositionen.¹⁸

Figur 2: Dagskasseinsättning: Andel av befolkning med längre än 25 km

Källa: Resultat från tillsynsomgångar. För 2017 kommer siffran från propositionen.¹⁹

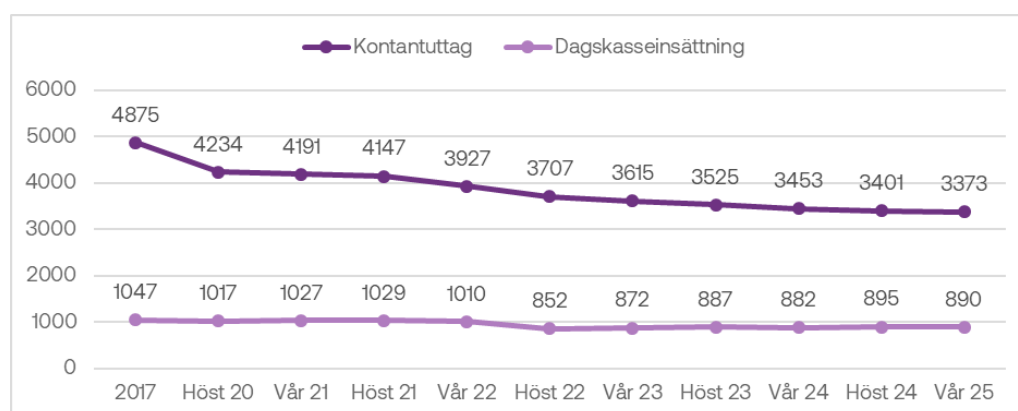
Sedan PTS genomförde sin första tillsyn våren 2021 har marknadens aktörer tillhandahållit platser för kontanttjänster i sådan utsträckning som regelverket kräver. Över tid har exklusionskvoten också minskat då allt färre fått längre än 25 kilometer till såväl platser för kontantuttag som dagskasseinsättning. Vid den senaste tillsynsomgången, våren 2025, var exklusionskvoten 0,21% för kontantuttag och 0,84% för dagskasseinsättning. Detta betydde att 21 746 (kontantuttag) respektive 88 417 (dagskasseinsättning) personer hade längre än 25 kilometer till respektive tjänst. Detta innebär att marknaden med marginal tillhandahåller platser i enlighet med regelverket.

¹⁸ Prop. 2019/20:23.

¹⁹ Prop. 2019/20:23.

Bilden av utvecklingen nyanseras när utvecklingen av antalet platser under samma period undersöks. Det är viktigt att komma ihåg att skyldigheten inte reglerar hur många platser som ska erbjudas, eller var dessa ska finnas mer exakt, utan huruvida de platser som erbjuds täcker en tillräckligt stor del av befolkningen. Figur 3 visar utvecklingen av antal platser för respektive tjänst.

Figur 3: Utveckling av antalet platser för kontanttjänsterna

Källa: PTS beräkning och Prop. 2019/20:23 s.21 & 23

Sedan regelverket infördes 2020²⁰ har antalet platser för kontantuttag minskat från 4234 till 3373, en minskning om 20%. Motsvarande siffra för platser för dagskasseinsättning är en minskning från 1017 till 890, eller 12%. Denna minskning sker parallellt med en allt lägre kontantanvändning i samhället. Mellan 2010 till 2023 har andelen av befolkningen som gjort sitt senaste köp i butik med kontanter minskat från 40% till 10%.²¹ Under samma period har även kontanter i cirkulation som andel av BNP och kontantuttagen minskat avsevärt.²² Minskningen av platser för dagskasseinsättning förklaras av att ClearOn AB i augusti 2022 beslutade stänga ner sin tjänst Kassagirot, en tjänst som möjliggjorde kontantuttag, dagskasseinsättning och räkningsbetalning över disk på 149 platser i Sverige.

Att antalet platser minskar kan förklaras av en allmän minskning av användandet av kontanter i samhället. Det kan dock tyckas motsägelsefullt att exklusionskvoten (antalet personer med längre än 25 kilometer till platser för kontanttjänster) har minskat samtidigt som antalet platser blivit färre. En förklaring kan vara att tjänsteutbudet anpassats utifrån regelverket. Alltså att platser som inte bidragit till att minska exklusionskvoten har avvecklats till fördel för etablerandet av nya platser som

²⁰ Från 2020 inhämtades data från uppgiftsskyldiga företag med stöd av regelverket. Från 2021 började skyldigheterna för kreditinstituten att gälla.

²¹ Sveriges Riksbank, 2025, Betalningsrapport 2025, s. 10.

²² Sveriges Riksbank, 2025, Betalningsrapport 2025, s. 12.

gör det. På detta vis är det möjligt att totalt sett minska utbudet av platser för kontantjänster samtidigt som andelen med närmre än 25 kilometer till tjänsterna ökar. Detta utgår från antagandet att det inte skett stora befolkningsrörelser under perioden.

Mot den ovanstående nyanseringen av utvecklingen så riskerar exklusionskvoten vara ett missvisande mått. Eftersom den pekar mot att andelen av befolkningen med längre än 25 kilometer till respektive kontanttjänst minskar så kan det ge sken av att det även varit en positiv utveckling av antalet platser, trots att så inte är fallet. För de människor som är i behov av eller efterfrågar kontanttjänster kan detta rimma illa med en upplevelse av färre antal platser för kontanttjänster över tid. Det är därför viktigt att presentera fler sidor av denna utveckling för att återge en mer nyanserad bild av situationen. Ur ett slutanvändarperspektiv är det inte självklart att regelverket faktiskt bidrar till att öka möjligheten till att använda kontanter.

Utvecklingen på regional nivå

Skyldigheten att tillhandahålla platser för kontanttjänster i viss geografisk utsträckning fastställs på nationell nivå och medger därför regionala skillnader. Länsstyrelserna anser detta problematiskt då det visat sig leda till att en stor andel (75% för kontantuttag och 50% för dagskasseinsättning)²³ av de med längre avstånd än 25 kilometer till kontanttjänsterna är koncentrerade till de fyra nordligaste länen.²⁴ PTS väljer därför i denna rapport att även analysera utvecklingen regionalt, dels genom en geografisk indelning för att se hur utvecklingen skiljer sig åt mellan olika delar av Sverige, dels genom en kommunindelning för att jämföra utvecklingen mellan städer och landsbygden.

Viktiga resultat

- Antal platser för kontantuttag har minskat med ungefär 20% oavsett geografisk indelning eller typ av kommun.
- Antal platser för dagskasseinsättning har minskat med 12-25% i tätbefolkade områden och med nästan 40% i storstadskommuner. En ökning har skett med 7% i Norra Sverige och 14% i landsbygdskommuner.
- Antal platser per invånare för så väl kontantuttag som dagskasseinsättning är markant högre i Norra Sverige och i Landsbygdskommuner.

²³ PTS beräkning med data från Tillväxtverkets Pupos Serviceanalys.

²⁴ Se även Länsstyrelsen i Dalarnas län, rapport 2024:16, Bevakning av grundläggande betaltjänster 2024, s. 20.

Utvecklingen av platser för kontanttjänster har sett annorlunda ut i olika regioner av Sverige. I tabell 2 visas utvecklingen för riksområdena enligt NUTS1 definitioner²⁵.

Tabell 2: Utveckling av antalet platser enligt NUTS1 regionindelning

Regionindelning	Antal platser Höst 20	Antal platser Vår 25	Utveckling 2020-2025
Kontantuttag			
Norra Sverige	926	772	-17%
Östra Sverige	1433	1115	-22%
Södra Sverige	1875	1484	-21%
Dagskasseinsättning			
Norra Sverige	228	244	7%
Östra Sverige	330	244	-26%
Södra Sverige	459	402	-12%

Not: Se bilaga 1 för beskrivning av NUTS1 regionindelning

Källa: PTS beräkning

Avseende kontantuttag har utvecklingen sett likartad ut i Östra (-22%) och Södra Sverige (-21%). Dessa innehåller Sveriges tre största städer, Stockholm respektive Göteborg och Malmö, vilket kan vara en förklaring till likheten. Norra Sverige har haft en något lägre minskning om -17%. Situationen för dagskasseinsättning skiljer sig dock markant. I Östra Sverige har antal platser för dagskasseinsättning minskat med en fjärdedel medan siffran för Södra Sverige är var tionde. Norra Sverige bryter dock trenden och har haft en positiv utveckling om 7%. Detta kan bero på att marknadsaktörerna har anpassat sitt tjänsteutbud för att uppfylla regelverket genom att avveckla överlappande platser i storstäder till förmån för nya tjänster i Norra Sverige.

Att notera är att även om Norra Sverige har sett den minst negativa utvecklingen för kontantuttag och en positiv utveckling för dagskasseinsättning, så är antalet personer som har längre än 25 kilometer till respektive tjänst fortsatt kraftigt överrepresenterad i denna region. Norra Sverige står för 90% av personerna med längre än 25 kilometer till närmsta plats för uttag och 70% till dagskasseinsättning.²⁶

En annan intressant skärning är om kommuner grupperas utifrån sina likheter, även om de ligger i olika delar av landet, genom att använda definitioner enligt

²⁵ Se bilaga 1 för beskrivning av NUTS1 regionindelning.

²⁶ PTS beräkning.

Tillväxtverkets aggregerade kommunindelning²⁷. Utvecklingen baserat på dessa kategorier finns i tabell 3.

Tabell 3: Utveckling av antalet platser enligt Tillväxtverkets kommunindelning

Kommunindelning	Antal platser Höst 20	Antal platser Vår 25	Utveckling 2020-2025
Kontantuttag			
Storstadskommuner	1103	861	-22%
Täta kommuner	1878	1477	-21%
Landsbygdskommuner	1253	1033	-18%
Dagskasseinsättning			
Storstadskommuner	239	153	-36%
Täta kommuner	438	350	-20%
Landsbygdskommuner	340	387	14%

Not: Se bilaga 1 för beskrivning av Tillväxtverkets kommunindelning

Källa: PTS beräkning

Av tabellen framgår att utvecklingen av platser för kontantuttag är likartad för samtliga typer av kommuner, även om den varit något mindre negativ för Landsbygdskommuner. Utvecklingen skiljer sig dock markant åt för platser för dagskasseinsättning. Utvecklingen har varit mest negativ i Storstadskommuner där nästan fyra av tio platser försvunnit. I täta kommuner är motsvarande siffra två av tio. För Landsbygdskommuner är utvecklingen det motsatta med en ökning om 14%.

Platstäthet

Att endast titta på antalet platser för kontanttjänster inom ett geografiskt område kan också bli missvisande. Att ha reell tillgång till dessa innebär inte bara att de finns inom 25 kilometer, utan även att det finns kapacitet i systemet, alltså att de inte är tomma (kontantuttag) eller fulla (dagskasseinsättning). En faktor som påverkar detta är hur många som delar på varje plats för kontanttjänst. Exempelvis skulle en situation kunna uppstå där efterfrågan på kontanter snabbt ökar. Beroende på hur många som delar på områdets uttagsautomater kommer de att få slut på kontanter mer eller mindre snabbt, om de inte kan fyllas på lika snabbt. Av den anledningen har platstätheten beräknats för både riksområdesindelningen och kommunindelningen. Definitionen av platstäthet är antalet platser per 100 000 invånare; och tar inte hänsyn till hur långt invånarna har till tjänsterna. Det kan tänkas att detta mått är intressant ur ett beredskapsperspektiv. PTS har dock inte tillgång till data över faktisk kapacitet för inrapporterade platser, och samlar heller inte in sådan data idag.

²⁷ Se bilaga 1 för beskrivning av Tillväxtverkets kommunindelning.

Tabell 4: Utveckling av platstäthet enligt NUTS1 regionindelning

Regionindelning	Kontantuttag		Dagskasseinsättning	
	Tjänster per 100 000 inv. Vår 25	Utveckling 2020–2025	Tjänster per 100 000 inv. Vår 25	Utveckling 2020–2025
Norra Sverige	44	-17%	14	7%
Östra Sverige	26	-24%	6	-28%
Södra Sverige	32	-22%	9	-14%

Not: Se bilaga 1 för beskrivning av NUTS1 regionindelning

Källa: PTS beräkning

I tabell 4 visas en likartad utveckling för alla områdestyper mot lägre antal platser per 100 000 invånare. I absoluta tal skiljer sig dock regionerna åt. Norra Sverige har med marginal den högsta platstätheten, följt av Södra Sverige och sist Östra Sverige. Gällande platstäthet för dagskasseinsättning har Södra och Östra Sverige sett en negativ utveckling medan Norra Sverige fått fler platser per 100 000 invånare. Även här har Norra Sverige i absoluta tal en avsevärt högre platstäthet. Det är samtidigt viktigt att notera att PTS inte har gjort en bedömning av vad som är en platstäthet som tryggar samhällets behov.

Tabell 5: Utveckling av platstätheten enligt Tillväxtverkets kommunindelning

Kommunindelning	Kontantuttag		Dagskasseinsättning	
	Tjänster per 100 000 inv. Vår 25	Utveckling 2020–2025	Tjänster per 100 000 inv. Vår 25	Utveckling 2020–2025
Storstadskommuner	25	-24%	4	-38%
Täta kommuner	30	-22%	7	-21%
Landsbygdskommuner	48	-18%	18	14%

Not: Se bilaga 1 för beskrivning av Tillväxtverkets kommunindelning

Källa: PTS beräkning

I tabell 5 används istället Tillväxtverkets kommunindelning. Samtliga kommuntyper har sett en negativ utveckling i platstäthet för kontantuttag, även om landsbygdskommuner har sett en mindre minskning. Landsbygdskommuner har dock avsevärt högre platstäthet. Tätheten avseende dagskasseinsättning har utvecklats mest negativt i Storstadskommuner (-38%) följt av Täta kommuner (-21%) medan den för Landsbygdskommuner ökat med 14%. Platstätheten i Landsbygdskommuner är mer än dubbelt så hög än Täta kommuner och mer än fyra gånger så hög än Storstadskommuner.

Utvecklingen avseende grupper med större behov av kontanttjänster

I propositionen för införandet av skyldigheterna motiveras införandet med ett behov av kontantbetalningar för de personer som befinner sig i digitalt utanförskap, exempelvis äldre, nyanlända och personer med funktionsvariationer.²⁸ I PTS rapport *"Kartläggning av insatser för att öka andelen individer som är digitalt inkluderade"* som regeringsuppdraget Fi2024/00172 utmynnade i lyfts bland andra dessa grupper som särskilt utsatta för digital exkludering.²⁹ I länsstyrelsernas arbete med att främja möjligheten att kunna göra betalningar lyfts samma grupper fram som fokusgrupper/målgrupper.³⁰ Ett ytterligare relevant perspektiv är inkomstnivåer. Grupper med lägre inkomster lyfts delvis i förarbetena till betaltjänstlagens 9 kapitel³¹, men inkomst har även i Internetstiftelsens arbete visat sig vara en viktig bakgrundsfaktor till digitalt utanförskap.³² Med anledning av detta kommer beräkningar av utvecklingen av platser för kontanttjänster att visas baserat på andel äldre och utrikesfödda i kommuner samt inkomstnivå. Då tillgängliga data för personer med funktionshinder är otillräckliga sker ingen beräkning för den gruppen. Se exempelvis Länsstyrelsernas *"Bevakning av grundläggande betaltjänster 2024"* för diskussioner om situationen för dem.

Viktiga resultat

- Antalet platser för kontantuttag har sjunkit kraftigt (mellan 15-22%) oavsett hur stor andelen äldre eller utrikesfödda det är i kommunen, eller vilken inkomstnivå boende i kommunen har.
- Antalet platser för dagskasseinsättning har ökat med 16% i kommuner med hög andel äldre, medan minskningen är störst i kommuner med låg andel äldre (-29%) och hög andel utrikesfödda (-28%).

I tabell 6 visas utvecklingen för kommunerna baserat på de socioekonomiska faktorerna.

²⁸ Prop. 2019/20:23, s. 31.

²⁹ Post- och telestyrelsen, Rapport - Kartläggning av insatser för att öka andelen individer som är digitalt inkluderade, s.4.

³⁰ Länsstyrelsen i Dalarnas län, Bevakning av grundläggande betaltjänster 2024, s.6.

³¹ Prop. 2019/20:23, s. 14.

³² Internetstiftelsen, 2021, Svenskarna och internet 2021, s. 15.

Tabell 6: Utveckling av antal platser för kommuner med olika stor andel av grupper med större behov av kontanttjänster

	Kontantuttag	Dagskasseinsättning
Andel äldre i kommunen	Utveckling 2020-2025	
Låg andel	-22%	-29%
Medel andel	-21%	-5%
Hög andel	-15%	16%
Andel utrikesfödda i kommunen	Utveckling 2020-2025	
Låg andel	-16%	12%
Medel andel	-20%	-6%
Hög andel	-22%	-28%
Inkomstnivå i kommunen	Utveckling 2020-2025	
Låg inkomst	-21%	-3%
Medel inkomst	-20%	-7%
Hög inkomst	-21%	-24%

För platser för kontantuttag har utvecklingen under perioden varit negativ för samtliga grupper oavsett andel eller nivå och legat på mellan -15% till -22%. Minst negativ, -15%, har det varit i kommuner med hög andel äldre.

För platser för dagskasseinsättning har utvecklingen i högre utsträckning skiljt sig åt mellan grupperna. För några kategorier i de olika grupperna har antalet platser ökat: kommuner med hög andel äldre (16%) och kommuner med låg andel utrikesfödda (12%). På motsatt vis har det skett kraftiga minskningar i några kommuntyper: kommuner med låg andel äldre (-29%), kommuner med hög andel utrikesfödda (-28%) och kommuner med hög inkomst (-24%).

Det bör betonas att likheter i utfallen mellan de regionala och socioekonomiska uppdelningarna är sannolika då det kan antas att vissa grupper finns överrepresenterade i vissa geografiska områden. Sådana tendenser åskådliggörs i tabell 13 i bilaga 3. Syftet med detta avsnitt är dock inte att visa på ett samband mellan utvecklingen av platser för kontanttjänster och andelen av en specifik grupp i en kommun; utan att visa på hur utvecklingen påverkar kommuner där grupper som kan antas ha större behov av kontanttjänster är överrepresenterade.

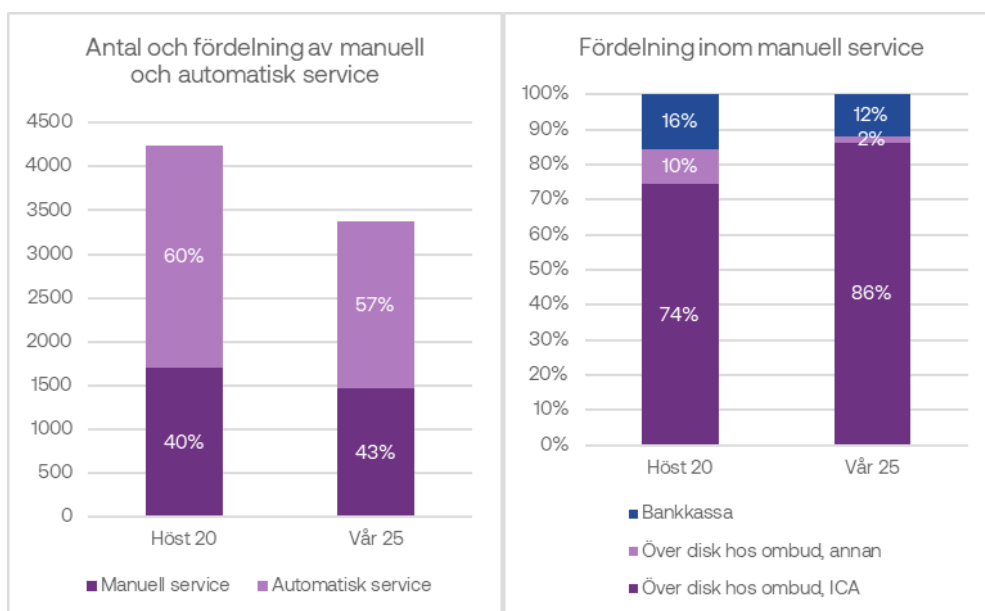
Utvecklingen av manuell service

Inom kategorin kontanttjänster finns olika typer av serviceformer. Dessa kan grovt delas in i tjänster som utförs av slutanvändaren själv utan inblandning från betaltjänstleverantören, så kallad automatisk service, eller sådana där betaltjänstleverantören utanför tjänsten åt slutanvändaren, så kallad manuell service. Regelverket uppställer inga krav på serviceform, alltså att tjänsten på en viss plats ska vara automatisk eller manuell, men det är en intressant utveckling att analysera då vissa grupper i digitalt utanförskap kan ha svårt att använda automatiska tjänster. Detta eftersom det krävs en viss nivå av förmåga för hur man interagerar med digitala system. För dessa grupper kan manuell service vara den enda användbara tjänsten.

Viktiga resultat

- ICA-butikers andel i utbudet av manuell service inom kontantuttag har ökat och 2025 stod de för 86% av platserna med manuell service för kontantuttag.
- Om Ica-butiker skulle exkluderas från beräkningsunderlaget finns 200 platser i Sverige för manuella kontantuttag. Endast 81 av dessa platser har inte krav på kundtillhörighet för uttag.
- Manuell service inom dagskasseinsättning har minskat stort och utgör idag endast 8% av platserna.

Figur 4A och Figur 4B : Utvecklingen av manuell service för kontantuttag

Källa: PTS beräkning

I figur 4 panel A visas totala antal platser och fördelningen mellan automatiska och manuella tjänster på dessa platser. Trots att det totala antalet platser har minskat är fördelningen inom utbudet ungefär det samma med 60% automatiska tjänster och 40% manuella. I panel B visas utvecklingen av manuella tjänster under perioden. En stor andel av platser för manuella kontantuttag utgörs av Ica-butiker då det är möjligt att ta ut kontanter i deras kassor. 2020 utgjorde Ica-butiker 74% av de manuella platserna, men det fanns även andra aktörer, framförallt bankkontor och aktören ClearOn AB, som erbjöd tjänsten och utgjorde ungefär en fjärdedel av utbudet. Sedan dess har flertalet bankkontor stängts och ClearOn AB har lämnat marknaden för kontanttjänster. Ica-butiker utgjorde därför vid den senaste tillsynsomgången 86% av utbudet av platser för manuella tjänster.

Länsstyrelserna ställer sig frågande till att Ica-butikers kassor ingår i beräkningsunderlaget och har lyft flertalet skäl till detta, bland annat att uttag sker i mån av medel i kassan samt att enbart kunder i ICA Banken och Swedbank kan göra uttag.³³ I förarbetena till 9 kapitlet betaltjänstlagen räknades Ica-butiker med som platser för kontantuttag och har således ingått i den nivå av kontantinfrastruktur som lagstiftaren genom lagens utformning velat upprätthålla.³⁴ PTS har bland annat därför inkluderat Ica-butiker i beräkningsunderlaget i sin tillsyn. PTS noterar i sammanhanget att regelverket inte uppställer några krav på att en uttagstjänst på en viss plats ska vara tillgänglig för samtliga konsumenter för att få räknas med. En utgångspunkt i tillämpningen av regelverket är att kunder förutsätts fritt kunna byta kreditinstitut och därmed kan välja det kreditinstitut som erbjuder de tjänster som de efterfrågar. Även uttagstjänster som enbart får användas av ett visst kreditinstituts kunder har därför tagits med i beräkningsunderlaget. PTS har hittills inte fått tillräckligt konkreta uppgifter om att möjligheten till uttag i Ica-butikers kassor är så pass bristfälliga att det motiverat en fördjupad tillsyn på området.

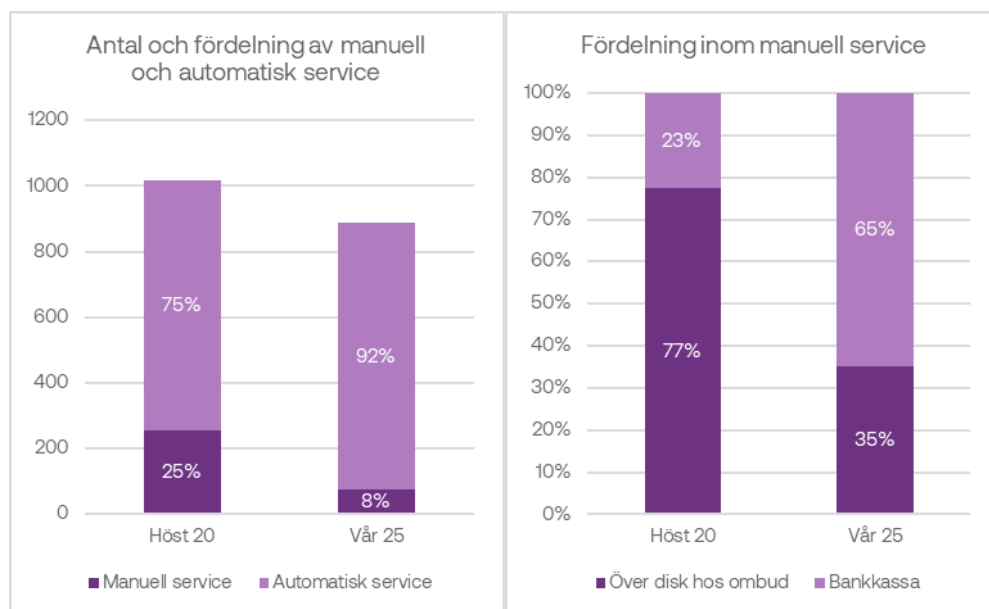
Om samtliga Ica-butiker emellertid exkluderades som platser för kontantuttag skulle de kvarvarande aktörernas utbud ändå räcka för att efterleva skyldigheterna. Dock skulle nästan 1300 platser försvinna från statistiken. Kvar skulle 200 platser för manuella uttag finnas kvar. 119 av dessa är bankkontor³⁵ med krav på kundtillhörighet för uttag. Endast 81 platser, fördelade mellan aktörerna ChangeGroup AB och FOREX Bank Aktiebolag, tillåter uttag över disk för alla bankkunder.³⁶

³³ ³³ Länsstyrelsen i Dalarnas län, Bevakning av grundläggande betaltjänster 2024 och Länsstyrelsen i Dalarnas läns skrivelse till denna rapport.

³⁴ Prop. 2019/20:23, s. 23.

³⁵ Fördelade mellan 117 kontor tillhörande Sparbankerna och två kontor för Ölands Bank AB.

³⁶ PTS beräkning.

Figur 5A och Figur 5B: Utvecklingen av manuell service för dagskasseinsättning

Källa: PTS beräkning

Utvecklingen för platser för dagskasseinsättning kan ses i figur 5. I panel A visar staplarna det totala antalet platser och fördelningen mellan automatisk och manuell service. Det är tydligt att utbudet över perioden har svängt mot automatisk service. 2020 fanns strax över 250 platser för manuell insättning av dagskassa, 2025 var siffran 75. Detta förklaras i hög grad av att den förhållandevis stora aktören ClearOn AB lämnat marknaden under perioden. Panel B visar fördelningen inom manuell service. Av de 75 platser som finns tillgängliga står bankkontor för ungefär 60% och företaget ChangeGroup AB för 40%.

Utvecklingen av marknadsaktörer

Det finns ett 60-tal aktörer på marknaden för kontanttjänster.³⁷ De flesta aktörerna är lokala och tillhandahåller endast ett fåtal platser, ofta mindre banker så som sparbankerna. Ett fåtal har ett rikstäckande utbud med många platser. Nedan analyseras utvecklingen av aktörerna på marknaden.

Viktiga resultat

- Antalet större aktörer har mellan 2020-2025 minskat. 2025 finns endast fyra stora aktörer inom kontantuttag och två inom dagskasseinsättning.
- Marknaden har under perioden koncentrerats ytterligare. 92% av platserna för kontantuttag tillhandahålls av de tre största aktörerna. För dagskasseinsättning är motsvarande siffra 97%.

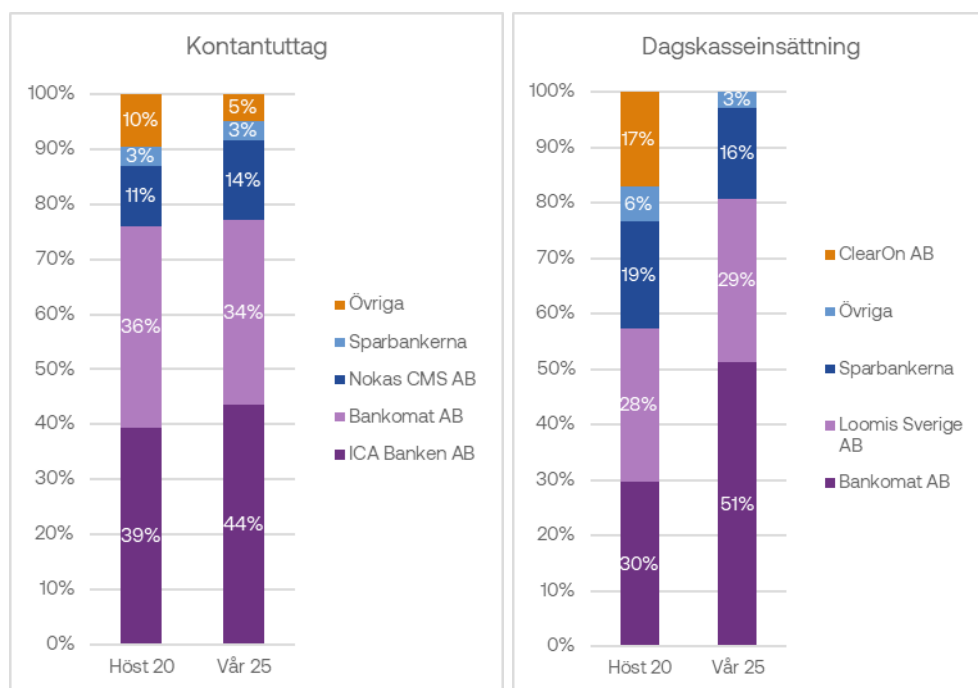
Redan innan skyldigheterna infördes var utbudet av platser för kontanttjänster koncentrerat till ett fåtal aktörer. Under perioden har det dock skett en ytterligare koncentrerings som dels beror på konkurser, såsom ATM Servicepartner AB som stod bakom uttagsautomaterna Autocash, men även marknadsutträden till följd av bristande lönsamhet som ClearOn AB:s avveckling av tjänsten Kassagirot³⁸. Under perioden har antalet stora aktörer, definierat som sådana aktörer som tillhandahåller fler än 50 platser, minskat från sju till fyra inom kontantuttag och från tre till två inom dagskasseinsättning³⁹. Figur 6 visar hur utvecklingen av aktörer sett ut på marknaden.

³⁷ PTS beräkning.

³⁸ SVT Nyheter, 22 aug. 2022, "Kontanttjänsten Kassagirot läggs ner".

³⁹ PTS beräkning.

Figur 6A och Figur 6B: Utvecklingen av fördelningen i utbudet mellan marknadsaktörer

Not Se fotnot för vilka som ingår i gruppen övriga.⁴⁰

Källa: PTS beräkning

Figur 6 visar hur utbudet av platser fördelas mellan de tillhandahållande aktörerna, panel A för kontantuttag och b för dagskasseinsättning. De tre största aktörerna som tillhandahåller platser för uttag av kontanter (ICA Banken AB, Bankomat AB, Nokas CMS AB) stod 2020 för 86% av landets platser. Motsvarande siffra 2024 var 92%. För dagskasseinsättning stod de tre största aktörerna (Bankomat AB, Loomis Sverige AB, Sparbankerna) för 77% av platserna, 2024 är siffran 97%. Under perioden har det totala antalet platser, som tidigare nämnt, minskat för bägge tjänster.

⁴⁰ Övriga dagskasseinsättning: CDSys AB, ChangeGroup Sweden AB, Nokas Värdehantering AB, Skandinaviska Enskilda Banken AB och Svenska Säkerhetssystem AB. Övriga kontantuttag: Euronet 360 Finances Ltd, Re:Cash Scandinavia AB, ChangeGroup Sweden AB, Swedbank AB, Ölands Bank AB, Skandinaviska Enskilda Banken AB och FOREX Bank Aktiebolag.

Särskilt om Bankomat AB

Med 34% av platserna för kontantuttag och 51% för dagskasseinsättning är Bankomat AB en av de största tillhandahållarna av kontanttjänster. Bolaget ägs av fem av sex av de kreditinstitut som omfattas av skyldigheterna att tillhandahålla platser för kontanttjänster: Danske Bank, Handelsbanken, Nordea, SEB och Swedbank. Den sista av tillsynsobjekten, Länsförsäkringar Bank AB, ingår inte bland Bankomat AB:s ägare. Institutet tillhandahåller inte platser för kontanttjänster i egen regi utan genom just Bankomat AB. Bolaget har som ambition att under 2025, oberoende av andra aktörer, leva upp till skyldigheterna.⁴¹

Viktiga resultat

- Från 2024 tillhandahåller Bankomat AB självständigt platser för dagskasseinsättningar i en omfattning som motsvarar regelverkets krav. PTS bedömer att de inom kort även kommer göra det avseende kontantuttag.
- Antalet uttagsautomater har sedan regelverket infördes minskat och insättningsautomater ökat.
- Om Bankomat AB:s insättningsautomater exkluderas från beräkningen av regelefterlevnaden skulle marknaden inte tillhandahålla platser för dagskasseinsättning i sådan utsträckning som regelverket kräver.

Tabell 7: Utveckling av Bankomat AB:s platser i antal och andel av befolkningen med längre än 25 kilometer till dem

Tillsynsomgång	Höst 2020	Höst 2021	Höst 2022	Höst 2023	Höst 2024	Vår 2025
Kontantuttag						
Andel av befolkningen med längre än 25 kilometer	1,17%	0,86%	0,77%	0,58%	0,42%	0,36%
Antal platser	1544	1530	1407	1247	1149	1134
Dagskasseinsättning						
Andel av befolkningen med längre än 25 kilometer	10,13%	7,60%	5,36%	2,37%	1,16%	1,08%
Antal platser	302	361	383	434	453	456

Källa: Tillväxtverkets Pupos Serviceanalys och PTS beräkning

Som tabell 7 visar har Bankomat AB under perioden minskat antalet platser för kontantuttag och ökat antalet för dagskasseinsättning. Samtidigt visar tabell 7 att de

⁴¹ Bankomat AB på folkbladet.se, ”DEBATT: Det behövs en ny och bättre lag om kontanter i samhället”, hämtat 2025-06-03.

konsekvent minskat exklusionskvoten. Sedan 2024 tillhandahåller bankomat platser som motsvarar skyldigheterna för dagskasseinsättning och de är vid tillsynsomgången våren 2025 nära att även göra det för kontantuttag. Givet Bankomats egna ambition att ensamt tillhandahålla platser för kontantjänster som motsvarar skyldigheterna, och den långsiktiga trenden för Bankomats egna utbud av platser, bedömer PTS att Bankomat inom kort kommer nå sitt mål. Att platser för kontantuttag blir färre samtidigt som exklusionskvoten minskar beror sannolikt på att de optimerar placeringen av platserna efter skyldigheternas ramar. Genom att avveckla platser på vissa orter där det finns flera platser och etablera på nya orter utan tjänster kan de totala kostnaderna minimeras. Detta resonemang lyfter även Bankomat AB i en debattartikel i Folkbladet och menar att lagens utformande gör att tjänster placeras ut för att efterleva skyldigheterna, och inte för att fylla ett lokalt behov.⁴² Kontantutredningen för ett liknande resonemang.⁴³

För en längre diskussion om funktionaliteten i Bankomat AB:s tjänster, framförallt kopplat till dagskasseinsättning, se avsnitt ”Platser för dagskasseinsättning möter inte alla behov”.

Är botten nådd?

Mot bakgrund av det minskade tjänsteutbudet sedan tillsynens start kan frågan ställas om en botten i antalet platser nu är nådd, eller om antalet platser för kontantjänster kan fortsätta att minska under rådande regelverk. Detta är speciellt intressant utifrån lagstiftarnas avsikt att skyldigheterna skulle möjliggöra för en ”...fortsatt kontrollerad utveckling på tillgången till kontantjänster”.⁴⁴

Viktiga slutsatser

- Rådande regelverk medger fortsatt avveckling av platser för kontantuttag och dagskasseinsättning.

För att illustrera detta kommer utbudet av platser för kontantuttag och dagskasseinsättning att visualiseras nedan. I analysen görs antagandet att människor via vägnätet har samma avstånd till platser för kontantjänster som fågelvägen. Detta är ett starkt antagande som leder till att antalet platser som omfattas överskattas. Syftet med analysen är inte att ange ett exakt antal tjänster som kan plockas bort utan att visa på om antalet platser för kontantjänster kan minska. Vidare är vägnätet i

⁴² Bankomat AB på, folkbladet.se, ”DEBATT: Det behövs en ny och bättre lag om konanter i samhället”, hämtat 2025-06-03.

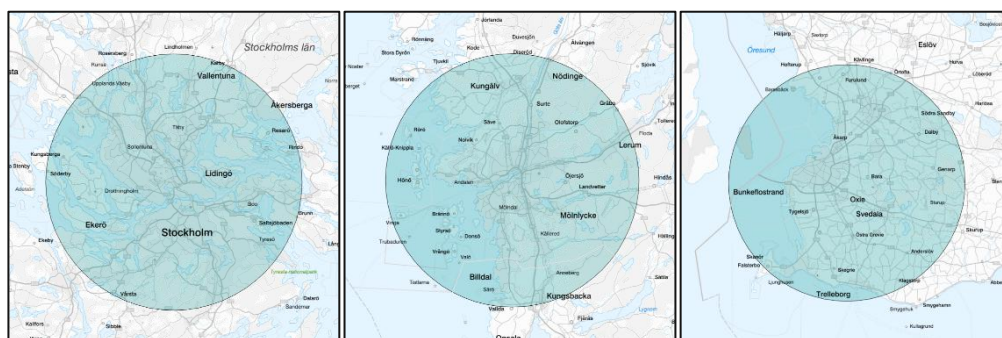
⁴³ Fi2024/00068, s. 12.

⁴⁴ Prop. 2019/20:23, s. 35.

dessas städer mycket utvecklat. Antagandet bedöms därför inte påverka slutsatserna i sådan väsentlig utsträckning att de blir felaktiga.

I Tillväxtverkets applikation Pipos Serviceanalys har cirkulära områden med en radie om 25 kilometer skapats i Stockholm, Göteborg och Malmö. Dessa illustreras i figur 8. I och med skyldigheternas krav på 25 kilometer till kontanttjänsten betyder det att det skulle räcka, hypotetiskt, med att en tjänst placerades i mitten av denna cirkel för att samtliga i området skulle ha max 25 kilometer till tjänsten (fågelvägen). Övriga platser för kontanttjänster inom området skulle därför kunna avvecklas utan att efterlevnaden av det geografiska kravet skulle överträdas.

Figur 8: Område med radien 25 kilometer i Stockholm, Göteborg och Malmö

Källa: Tillväxtverkets Pipos Serviceanalys

Tabell 8: Antal platser inom respektive område

Stad	Kontantuttag	Dagskasseinsättning
Stockholm	466	37
Göteborg	207	172
Malmö	168	33
Totalt	841	242

Källa: Tillväxtverkets Pipos Serviceanalys

I tabell 8 visas antalet platser för respektive tjänst och stad. Under tidigare nämnt antagande skulle en hypotetisk plats kunna placeras i mitten av vardera cirkel och alla inom cirkeln skulle då ha maximalt 25 kilometer till den punkten. Detta innebär att det under rådande skyldighet skulle vara möjligt att, bara i Sveriges tre största städer, ta bort 838 platser för kontantuttag och 239 platser för dagskasseinsättning. Eftersom det är möjligt att ta bort platser utan att regelefterlevnaden påverkas i den geografiska delen bedöms inte den rådande situationen utgöra en minimivå. Fortsatt uttunning av antalet platser för kontanttjänster är möjlig enligt regelverket.

Att just denna utveckling skulle bli verklighet bedöms osannolik. I och med den funktionella innebörden i regelverket skulle en plats i teorin kunna exkluderas om för många invånare delar på den eftersom den, ur ett kapacitetsperspektiv, inte skulle vara tillräcklig. En sådan bedömning av funktionaliteten på en viss plats är också beroende av faktorer som t.ex. faktiskt nyttjande av en viss plats och tjänstetillhandahållarens förmåga att tillhandahålla kontanter på platsen utan längre avbrott. PTS har hittills inte gjort någon bedömning av kapacitet som en del av funktionalitet. En annan anledning är att behovet på vissa orter kan vara tillräckligt stort för att det ska finnas ekonomisk bäring för företag att tillhandahålla platser i viss omfattning. Det kan också finnas icke-monetära kostnader, exempelvis kopplade till en negativ bild av företaget, med att avveckla platser för kontanttjänster till en absolut miniminivå. Syftet med denna analys är inte att ta ställning till vad som ska anses vara funktionella platser eller att ta marknadsmässiga hänsyn i beaktande utan att visa att det nuvarande regelverket medger en fortsatt avveckling av kontantinfrastrukturen sett som antalet platser.

Analys av utvecklingen

Uppfyllande av lagens syfte

Syftet med lagstiftningen var att säkerställa en viss lägstanivå på tillgången till kontantjänster för konsumenter och företag.⁴⁵ Utredningens⁴⁶ förslag skulle enligt lagstiftaren innebära att infrastrukturen för kontanttjänsterna som utgångspunkt skulle fixeras något över den nivå som gällde för 2017, något som lagstiftaren i sin tur menade skulle innebära att tjänsterna skulle upprätthållas på ett sätt som möjliggjorde *”en fortsatt kontrollerad utveckling på tillgången till kontanttjänster”*⁴⁷. Vidare menade lagstiftaren att samhällets behov därmed skulle tryggas och att det skulle skapas goda förutsättningar för kontantanvändning, *”framför allt för de grupper i samhället som har svårt att använda andra betalningsmedel.”*⁴⁸ För den kommande analysen och bedömningarna kommer PTS att betrakta *”att upprätthålla 2017 års nivå”* som regleringens mål, och övriga delar som de avsikter som lagstiftaren haft med införandet av regleringen.

För att kunna bedöma om målet med att upprätthålla 2017 års nivå har uppnåtts måste man först klargöra vad det är som lagstiftaren egentligen har menat skulle upprätthållas på 2017 års nivå. I propositionen skriver lagstiftaren att de håller med om utredningens förslag som lagstiftaren menar *”...innebär att infrastrukturen för kontanttjänsterna ...fixeras något över den nivå som gällde för 2017”*.⁴⁹ Utredningens förslag är ett avståndsmässigt krav om att en viss andel (0,3% för kontantuttag och 1,22% för dagskasseinsättning) av befolkningen får ha som längst 25 kilometer till respektive kontanttjänst.⁵⁰ Det är utifrån detta som förordningen har utformats⁵¹, och det är också det som mäts genom den datainsamling som sker inom ramen för tillsynen. Det framgår därför att man med målet att upprätthålla 2017 års nivå inte tycks ha avsett annat än andelen med längre än 25 kilometer till respektive kontanttjänst. En underliggande förutsättning har också varit att dessa platser skulle vara funktionella.

⁴⁵ Prop. 2019/20:23, s. 46.

⁴⁶ SOU 2018:42.

⁴⁷ Prop. 2019/20:23, s. 35.

⁴⁸ Prop. 2019/20:23, s. 35.

⁴⁹ Prop. 2019/20:23, s. 35.

⁵⁰ SOU 2018:42 Tryggad tillgång till kontanter, s. 165f.

⁵¹ 13 § Förordning (2010:1008) om betaltjänster.

Av den anledningen tycks det här finnas en diskrepans mellan de vidare avsikterna med lagen och dess utformning. Regelverket utformades genom ett enkelt och förutsägbart mått, andelen med längre än 25 kilometer till respektive plats för kontanttjänst, och utan fastställda kvalitativa krav beträffande tjänsterna i sig som tillhandahållarna ska erbjuda på platsen. Det kan därför tyckas finnas en motsättning mellan å ena sidan ett bredare uttalat syfte som ämnade uppnå flera effekter och en snäv reglering med få möjligheter för tillsynsmyndigheten att påverka utvecklingen.

PTS finner därför skäl att lämna en bredare analys än att strikt utgå från vad som framkommit i den tillsyn som följer av nuvarande regelverk. Myndigheten bedömer att tillsynens utfall ger en missvisande positiv bild, som inte är helt överensstämmande med den bredare situationen och ser skäl att nyansera och problematisera bilden. I det följande sammanfattas de observationer som gjorts.

Nationellt

Sedan regelverket infördes har marknaden som helhet konsekvent tillhandahållit en tillräcklig täckning av platser för kontanttjänster. Samtidigt har utbudet av platser för kontanttjänster tunnats ut. Utifrån skyldigheternas utformning har regelverket haft den avsedda effekten att upprätthålla infrastrukturen för kontanttjänster, sett som tillgång till platser för uttag av kontanter och insättning av dagskassa, på 2017 års nivå, beräknat som andelen med längre än 25 kilometer till respektive plats för kontanttjänst. Samtidigt har antalet platser för kontantuttag minskat med 20% och platser för dagskasseinsättningar med 12%. Denna diskrepans, en uttunnad kontantinfrastuktur trots en uppfylld och successivt bättre täckning av platser för kontanttjänst, kan i förlängningen riskera att skada förtroendet för staten och dess myndigheter. Detta mot bakgrund av att regelverket i vardagligt tal⁵² har omnämnts som en skyldighet för vissa större kreditinstitut att tillhandahålla kontanttjänster, och därför i viss mån har uppfattats av slutanvändare som att de har rättigheter gentemot dessa kreditinstitut, eller att alla avvecklingar av t.ex. uttagsautomater är i strid med kreditinstitutens skyldigheter. Till syvende och sist handlar slutanvändarnas förväntningar inte om efterlevnaden av en nationellt beräknad procentsats, utan om huruvida kontanttjänsterna i fråga finns tillgängliga i deras närområden eller inte.

Regionalt

Utvecklingen har skiljt sig åt mellan olika delar av landet. Regioner i södra och östra Sverige samt storstadskommuner har fått färre platser för såväl kontantuttag som

⁵² Se exempelvis SVT Nyheter, 28 december 2019, "Här är lagarna som träder i kraft 2020", Senioren, 2019-11-29, "Bankerna tvingas tillhandahålla kontanter", Konsumenternas.se, 2020-01-09, "Ny lag från 1 januari 2020 ger rätt till kontanttjänster 2021", Riksbank.se, "Skyldighet för större banker att tillhandahålla vissa kontanttjänster" hämtat 2025-06-04.

dagskasseinsättning. Samtidigt har norra Sverige och landsbygdskommuner sett en lägre takt av avveckling av antal platser för kontantuttag och en positiv utveckling för antal platser för dagskasseinsättning. Som tidigare nämnt beror detta sannolikt på att utbudet anpassats efter skyldigheternas ramar, vilket inneburit att platser nära andra platser i storstadskommuner avvecklats till fördel för nya platser i glesbygd. Norra Sverige⁵³ står dock fortsatt för en övervägande andel av de med längre än 25 kilometer till en kontanttjänst (90% för kontantuttag och 70% för dagskassa). Detta är ett utfall som regelverket medger.

Fortsatt avveckling av platser för kontanttjänster

Regleringen utgår från andelen av befolkningen med längre än 25 kilometer till en kontanttjänst, och inte antalet tjänster. Den enkla analys som gjorts ovan, se ”Är botten nådd?” visar att potentiellt hundratals platser kan avvecklas utan att regelefterlevnaden minskar. Vid fortsatt dalande efterfrågan på kontanter är det med regelverkets utformning enkelt att anpassa antalet platser för kontanttjänster, och en fortsatt avveckling av platser bedöms därför som sannolik.

Marknadens aktörer

Över perioden har antalet aktörer som tillhandahåller ett större antal platser blivit färre och utbudet har koncentrerats till ett fåtal aktörer. Bankomat AB, som ägs av fem av sex av de kreditinstitut som träffas av skyldigheterna, har en stark ställning för tillhandahållande av platser för bägge kontanttjänster. I dagsläget motsvarar de platser som enbart Bankomat AB tillhandahåller regelverkets krav för dagskasseinsättning och är på god väg att även göra det för kontantuttag. Detta är i linje med deras uttalade ambition.⁵⁴ Under 2025 börjar Bankomat AB även att köra värde transporter till och från sina egna automater istället för att upphandla tjänsten från Loomis Sverige AB.⁵⁵ Bankomat AB:s avtal med Loomis Sverige AB utgör 30% av Loomis intäkter.⁵⁶ Riksbanken har bedömt att detta kan leda till en strukturförändring på marknaden och att kontanttjänster kommer erbjudas på färre platser i landet.⁵⁷

⁵³ Enligt NUTS1 definition.

⁵⁴ Bankomat AB på, folkbladet.se, ”DEBATT: Det behövs en ny och bättre lag om kontanter i samhället”, hämtat 2025-06-03.

⁵⁵ Bankomat.se, 16 januari 2025, ”Bankomat genomför första egna kontanttransporten”, hämtad 2025-03-17.

⁵⁶ Sveriges Riksbank, Skrivelse till Finansdepartementets utredning (Fi2024/00068) om möjligheter att betala med kontanter och tillgången till kontanter, Dnr 2024-00906, s.36.

⁵⁷ Sveriges Riksbank, Skrivelse till Finansdepartementets utredning (Fi2024/00068) om möjligheter att betala med kontanter och tillgången till kontanter, s.17.

Övriga delar av kontantkedjan

Eftersom det endast är kreditinstitut som omfattas av 9 kap. betaltjänstlagen riskerar andra kritiska aktörer för kontantkedjan att missas. Loomis Sverige AB tjänster är idag det enda rikstäckande alternativet till Bankomat AB:s insättningsautomater för dagskasseinsättning och det enda värdetransportbolaget. Bankomat AB:s värdetransportverksamhet kommer endast att leverera kontanter till och från bolagets egna uttags- och insättningsautomater. Detta innebär att Loomis fortsatt kommer att vara ensamma om att erbjuda upphämtning av dagskassa i butik och Servicebox samt leverans av växelkassa. Då Loomis inte har några skyldigheter att tillhandahålla tjänster, och gör det på marknadsmässiga principer, samt då de är fristående från de institut som har skyldigheter att tillhandahålla platser för kontanttjänster, finns risken att de vid vikande lönsamhet lämnar marknaden vilket skulle skapa stora luckor i kontantkedjan. Exempelvis kan många butiker få svårt att både avhända sig dagskassar, men även få svårt att köpa växelkassa. Såväl kontantutredningen som länsstyrelserna har påpekat att det kan vara svårt för föreningar och företag att få tag i växelkassar.⁵⁸ PTS ser tillgången till växel, och därigenom tillgången till växelkassa, som en underliggande förutsättning för att kontanter ska gå att använda för betalningar. Detta är en fråga som inom snar framtid behöver lösas för att det inte ska uppstå ett glapp i systemkritiska tjänster som gör att kontantkedjan kollapsar. PTS bedömer att det här finns en diskrepans mellan regelverkets utformning och avsikterna att samhällets behov skulle tryggas och att det skulle skapas goda förutsättningar för kontantanvändning.

Kreditinstitut som omfattas

Sedan regelverket infördes har samma kreditinstitut omfattats utifrån kriteriet att de den 1 juli föregående år haft en inlåning från allmänheten om mer än 70 miljarder kronor.⁵⁹ Skälet till den satta gränsen var att regelverket skulle träffa sådana aktörer som är rikstäckande, och som kan sägas ha en systemviktig roll för kontantkedjan i hela landet. Motsatsvis uppgav lagstiftaren att en skyldighet att tillhandahålla platser för kontanttjänster som omfattar alla institut som tillhandahåller betalkonton skulle vara oskäligt betungande för små eller medelstora institut. Institut av den storleken är ofta lokalt förankrade i sin verksamhet eller förfogar över en infrastruktur för kontanttjänster som motsvarar deras storlek och kan därför inte anses ha samma förmåga att svara för platser för kontanttjänster. Det bör noteras att Sparbanken Skåne länge haft en inlåning strax under tröskeln om 70 miljarder kronor.⁶⁰ Om de

⁵⁸ Fi2024/00068, s. 85, Bevakning av grundläggande betaltjänster 2024 s. 48, 50, 72.

⁵⁹ 9 kap. §1. 3 st. Lag (2010:751) om betaltjänster.

⁶⁰ Sparbanken Skåne, Års- och hållbarhetsredovisning 2024, s. 61.

skulle passera tröskeln och omfattas av regelverket riskerar det att uppstå en diskrepans mot lagstiftningens avsikter med tröskelvärde.

Platser för dagskasseinsättning möter inte alla behov

Sedan tillsynens start har det framförts synpunkter gällande platserna för dagskasseinsättning. Som angetts i avsnitt "Särskilt om Bankomat AB", utgörs dessa platser till största del av insättningsautomater.

Såväl Riksbanken och Länsstyrelsen i Dalarnas län som Kontantutredningen har uttryckt att Bankomats insättningsautomater inte möter de behov som många företagare har, bland annat eftersom beloppsgränserna för insättning är låga och det finns begränsningar kring valörer och mynt.⁶¹ Kontantutredningen menar även att det är problematiskt att endast tre av de sex kreditinstitut som omfattas av skyldigheten erbjuder tjänster för dagskasseinsättning genom Bankomat AB:s insättningsautomater till sina kunder. Utredningen drar slutsatsen att insättningsautomaterna *"...inte är ett i praktiken användbart eller tillgängligt alternativ för de flesta företag eller andra organisationer som omsätter mer än obetydliga summor i kontanter för insättning av dagskassa."*⁶² Utredningen antyder vidare att utvecklingen vad gäller insättningsautomater inte kan anses vara i linje med lagstiftningens mål om att hålla servicenivån på 2017 års nivå.⁶³

Något som också pekar mot att det finns en motsättning mellan de platser som regelverket räknar med och företagens behov framkom i Riksbankens enkätundersökning "Småföretagens syn på betalningarna".⁶⁴ Där svarade 43% av de småföretag som slutat ta emot kontanter att den främsta anledningen var svårigheter med att sätta in dagskassan. Då resultatet av PTS tillsyn redovisat en konsekvent lägre exklusionskvot illustrerar detta att regelverket inte nödvändigtvis ger en rättvis bild av om samhällets behov möts.

Hittills har PTS gjort bedömningen att inte exkludera insättningsautomaterna i beräkningsunderlaget för tillsynen av kreditinstitutens skyldigheter. Lagstiftningen ger enligt PTS tolkning mycket begränsade möjligheter att ställa kvalitativa krav på tjänster utöver det som ingår i regelverkets skrivelser om "funktionell" innebörd av platserna i sig; i vilket innefattas att platser ska ha rimliga öppettider och avgifter samt vara tillgängliga och användarvänliga för framförallt personer med

⁶¹ Sveriges Riksbank, Skrivelse till Finansdepartementets utredning (Fi2024/00068) om möjligheter att betala med kontanter och tillgången till kontanter, s. 16, underlag från Länsstyrelsen i Dalarnas län, samt Fi2024/00068, s. 88-89.

⁶² Fi2024/00068, s. 88-89.

⁶³ Fi2024/00068 s. 79f jmf. s. 88.

⁶⁴ Sveriges Riksbank, Staff Memo, "Småföretagens syn på betalningar", 2025.

funktionsnedsättning. Övrig tolkning av den funktionella innebörden har lagstiftningen lämnat till rättstillämpningen.⁶⁵ PTS har bedömt att myndigheten inte kan ställa långtgående kriterier för innehållet i de tjänster som tillgängliggörs på platserna som ska ingå i beräkningen av regelefterlevnaden. Detta beror bland annat på regelverkets komplexitet och dess beroende av andra myndigheters regler och bedömningar. Om Bankomats insättningsautomater skulle exkluderas från beräkningen, skulle ungefär hälften av det totala utbudet av platser för dagskasseinsättning försvinna.⁶⁶ Detta skulle ha stor inverkan på regelefterlevnaden eftersom kravet på att högst 1,22% av befolkningen får ha högst 25 kilometer till närmsta plats i sådant fall inte skulle ha uppfyllts vid någon tillsynsomgång.⁶⁷

PTS delar synen på problembilden som Riksbanken, Kontantutredningen och Länsstyrelsen i Dalarnas län lyft; bland annat att inte samtliga kreditinstituts kunder inte har tillgång till tjänsterna, att beloppsgränserna är låga och att automaterna inte tar emot alla sedelvalörer eller mynt. PTS delar vidare bilden av att utbudet på platser för dagskasseinsättning till stor del inte motsvarar behoven hos företag och föreningar till följd av detta. PTS bedömer att det finns en diskrepans mellan nuvarande regelverks utformning och avsikten att samhällets behov av kontanter skulle tryggas och att det skulle skapas goda förutsättningar för kontantanvändning. Det är PTS bedömning att de problem som lyfts kring utformningen av tjänster för dagskasseinsättning inte går att komma till rätta med genom befintlig reglering av kontantinfrastrukturen.

Kapacitet på platser för kontantuttag

Det regelverk som finns idag ställer inga specifika krav på viss kapacitet per capita inom ett visst upptagningsområde för en viss plats för kontantuttag, utöver att den ska vara tillgänglig. PTS har tidigare nämnt att anledningar till att en plats inte är tillgänglig är om det sker omfattande driftstörningar eller regelbunden avsaknad av kontanter på platser för kontantuttag.⁶⁸ Samtidigt har myndigheten inte samlat in data över nyttjandegrad eller kapacitet för de platser som ingår i tillsynen. I praktiken har inte PTS fått några indikationer på kapacitetsproblem som föranlett en närmare granskning.

Utifrån att regelverket avsåg trygga samhällets behov av tillgång till kontanttjänster är det dock en intressant fråga att belysa. I avsnitt "Regional Utveckling" visas att det

⁶⁵ Prop. 2019/20:23, s.36ff, 46

⁶⁶ Se figur 6B över fördelningen av platser mellan marknadsaktörer, även kontantutredningen s. 85.

⁶⁷ Beräkning i Pupos Serviceanalys.

⁶⁸ Se bilaga 32 i PTS ärende 20-5539.

finns en variation av hur många platser för kontanttjänster som delas av en viss mängd invånare.

PTS bedömer att det nuvarande regelverket i och för sig kan anses trygga samhällets behov vad gäller platser för kontanttjänster i närheten av där folk bor. Regelverket garanterar dock inte en specifik kapacitet på dessa platser. En fortsatt avveckling av antalet platser för kontantuttag kan teoretiskt sett innebära en hög belastning på de platser som finns kvar, i synnerhet i händelse av en plötslig kraftig ökning av efterfrågan på kontanter. Detta skulle i sin tur innebära högre belastning på de tjänsteleverantörer som ska tillhandahålla kontanter på respektive plats för att platserna ska kunna vara tillgängliga för slutanvändare. Med utgångspunkt i den inbyggda sårbarheten i en sådan utveckling kan det ifrågasättas om regelverket tryggar samhällets behov i alla lägen.

Grupper med större behov av kontanttjänster

Som tidigare nämnts finns grupper med större behov av kontanttjänster till följd av bland annat digitalt utanförskap. Kontantutredningen anger i detta sammanhang en siffra på mellan 5–10 % av befolkningen som på ett eller annat sätt är beroende av kontanter för att sköta sin ekonomi på ett självständigt sätt.⁶⁹ Utvecklingen har sett olika ut för grupperna äldre och utrikesfödda. I kommuner med hög andel äldre har utvecklingen av antalet platser för kontantuttag varit minst negativ jämfört med kommuner med låg andel äldre. Antalet platser har ändå minskat med 15%. Samtidigt har antalet platser för dagskasseinsättning ökat i kommuner med hög andel äldre. Utvecklingen för kommuner med hög andel utrikesfödda är den motsatta. De kommunerna har haft den största minskningen av så väl platser för kontantuttag (-22%) som dagskasseinsättning (-28%). Att kommuner med hög andel grupper som kan antas ha större behov av kontanttjänster, sett en skarp minskning av platser går emot den uttalade avsikten att regelverket skulle skapa goda förutsättningar för kontantanvändning, i synnerhet för vissa grupper.⁷⁰

En grupp som inte analyserats med anledning av brist på data men som är en prioriterad grupp som löper större risk att hamna i digitalt utanförskap är personer med funktionsnedsättning. Den 28 juni 2025 träder lag (2023:254) om vissa produkters och tjänsters tillgänglighet ikraft.⁷¹ Lagens syfte är att säkerställa att produkter på marknaden ska vara tillgängliga för att på det viset ”*undanröja och motverka hinder för en effektiv konkurrens och att främja personers jämlikhet i*

⁶⁹ FI2024/00068 s. 152.

⁷⁰ Prop. 2019/20:23 s.31, 35.

⁷¹ Lag (2023:254) om vissa produkters och tjänsters tillgänglighet.

*levnadsvillkor och delaktighet i samhällslivet*⁷² och omfattar även kontantautomater⁷³. Lagen gäller dock under en relativt lång övergångsperiod inte för de automater som redan har tagits i bruk.⁷⁴ Av den anledningen omfattas inte det existerande utbudet av platser för kontanttjänster av lagen och kan inte väntas att göra det på bred front inom en snar framtid. Det skulle därför, trots ny lagstiftning om tillgänglighet, kunna finnas kvar brister i tillgängligheten under en längre övergångsperiod för dessa produkter som gör dem sämre anpassade för vissa grupper. Det bör i detta sammanhang understrykas att PTS inte har prövat det existerande utbudet mot det regelverk som träder i kraft den 28 juni 2025.

PTS bedömer att det finns en diskrepans mellan regelverkets utformning och avsikten att det genom detta skulle skapas goda förutsättningar för kontantanvändning, framför allt för de grupper i samhället som har svårt att använda andra betalningsmedel.

Manuell service

De grupper som inte kan, får eller vill nyttja sig av digitala eller automatiska tjänster är hänvisade till manuella tjänster för att kunna sköta sin ekonomi. Fördelningen mellan automatisk och manuell service inom kontantuttag ser ungefär ut idag som det gjorde 2020, men värt att nämna är att Ica Banken AB genom kassorna i Ica-butikerna står för 86% av de manuella platserna. För dagskasseinsättning har det skett en tydlig sväng mot automatiserade tjänster som idag står för 92% av utbudet.

Givet ambitionen att värna om grupper i digitalt utanförskap är det problematiskt att det sker en utveckling mot ett allt mer automatiserat tjänsteutbud eftersom dessa maskiner kräver viss digital kompetens. Tillgången till manuell service inom kontantuttag är också sårbar då en aktör, Ica Banken AB, utgör lejonparten av utbudet. Möjligheten att ta ut hos Ica är vidare begränsad till deras egna och Swedbank AB:s kunder. Se avsnitt "Utveckling av manuell service" för framförda synpunkter kring Icas roll som tillhandahållare.

Kontant betalningsförmedling

I kreditinstitutens skyldigheter ingår endast tillhandahållande av platser för kontantuttag och dagskasseinsättning. För personer som behöver använda kontanter kan även kontant betalningsförmedling (manuell service för att betala räkningar med kontanter) vara nödvändigt för att sköta sin privatekonomi. Sedan

⁷² 1 § lag (2023:254) om vissa produkters och tjänsters tillgänglighet.

⁷³ 3 § lag (2023:254) om vissa produkters och tjänsters tillgänglighet.

⁷⁴ Övergångsbestämmelser lag (2023:254) om vissa produkters och tjänsters tillgänglighet.

ClearOn AB lade ner sin tjänst Kassagiro⁷⁵ är nästan bara sparbankerna (110 kontor) och Change Group AB (26 kontor) som erbjuder kontant betalningsförmedling. Sedan 2025 har den nya aktören Svensk Betaltjänst AB etablerat sig genom åtta ombud som tillhandahåller betalningsförmedling med kort och/eller kontanter.⁷⁶ Både Change Group AB och Svensk Betaltjänst AB erbjuder sina tjänster främst i södra och mellersta Sverige. Dessa två aktörer är de enda som tillhandahåller betalningsförmedling utan krav på betalkonto.

I en rapport beställd av PTS framkommer att vissa grupper hade hjälpts av en ökad möjlighet till kontant betalningsförmedling.⁷⁶ Kartläggningen lyfter samtidigt att många grupper som idag är hänvisade till kontant betalningsförmedling egentligen är i behov av ett betalkonto. För att kunna dra nytta av de tjänster som regleras i 9 kap. betaltjänstlagen krävs ett betalkonto som pengar kan flöda in och ut från. Av Finansinspektionens statistik framgår att ca 60 000 konton sades upp 2022, och trenden är att antalet uppsagda konton ökar.⁷⁷

PTS vill understryka att bristen på tillgång till platser för kontant betalningsförmedling är ett hinder i vissa gruppers vardag, men även att tillgången till betalkonto är en grundläggande förutsättning för många som har förmåga att vara digitala att kunna sköta sin privatekonomi.

⁷⁵ Svensk Betaltjänst hemsida, hämtat 2025-06-03.

⁷⁶ Se rapport i PTS ärende 24-435.

⁷⁷ Finansinspektionen, Rätten till betalkonto – redovisning av Finansinspektionens tillsyn, s. 10.

Slutsats

PTS bedömer att marknadens aktörer har tillhandahållit platser i sådan utsträckning som krävs enligt regelverket, men att regelverket samtidigt inte har lett till samtliga de effekter som lagstiftaren eftersträvade när det infördes. PTS bedömer att regelverket i dess nuvarande form inte är helt ändamålsenligt för att tillgodose samtliga behov som finns av kontantjänster i samhället.

Källförteckning

Lagar, propositioner, förordningar, föreskrifter, remisser, skrivelser

Lag (2010:751) om betaltjänster

Lag (2023:254) om vissa produkters och tjänsters tillgänglighet

Förordning (2007:951) med instruktion för Post- och telestyrelsen

Förordning (2010:1008) om betaltjänster

Föreskrifter och allmänna råd (2020:4) om vilka uppgifter företag ska lämna för tillsyn av den skyldighet kreditinstitut har att tillhandahålla kontantjänster och om mottagare av uppgifterna

Prop. 2019/20:23

PTS vägledning Tillsyn kontantjänster – Processbeskrivning och bedömningsgrunder avseende platserns tillgänglighet och användarvänlighet.

Kontantutredningen, Fi2024/00068

SOU 2018:42

Remiss av promemorian Kontantutredningen, Fi2024/02595

PTS Remissvar avseende promemorian Kontantutredningen, Fi2024/00068, dnr. 25-1821

Riksbanken, ”Skrivelse till Finansdepartementets utredning (Fi2024/00068) om möjligheter att betala med kontanter och tillgången till kontanter”,

<https://www.riksbank.se/globalassets/media/nyheter--pressmeddelanden/nyheter/2024/240903-nyhet-kontanthantering/skrivelse-atgarder-for-att-uppratthalla-kontantkedjan.pdf>

Kommissionens delegerade förordning (EU) 2023/674 av den 26 december 2022 om ändring av bilagorna till Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1059/2003 om inrättande av en gemensam nomenklatur för statistiska territoriella enheter (Nuts)

Rapporter

Riksbanken, "Betalningsrapport 2025", 2025,

<https://www.riksbank.se/globalassets/media/rapporter/betalningsrapport/2025/svensk/betalningsrapport-2025.pdf>

Länsstyrelsen i Dalarnas Län, "Bevakning av grundläggande betaltjänster 2024", 2024, rapport 2024:16,

<https://www.lansstyrelsen.se/download/18.5718be071936a332693c6a0/1732890246440/Bevakning%20grundl%C3%A4ggande%20betaltj%C3%A4nster%202024.pdf>

Post-och telestyrelsen, "KARTLÄGGNING AV INSATSER FÖR ATT ÖKA ANDELEN INDIVIDER SOM ÄR DIGITALT INKLUDERADE", 2024,

<https://www.pts.se/contentassets/290e73e8c6914660bbc59d49a99eccb3/bilaga-5-kartlaggning-av-insatser-kommun-och-region.pdf>

Internetstiftelsen, "Svenskarna och Internet 2021", 2021,

<https://svenskarnaochinternet.se/app/uploads/2021/09/internetstiftelsen-svenskarna-och-internet-2021.pdf>

Riksbanken, "Småföretagens syn på betalningar", 2025,

<https://www.riksbank.se/globalassets/media/rapporter/staff-memo/svenska/2025/smaforetagens-syn-pa-betalningar.pdf>

Finansinspektionen, "Rätten till betalkonto – redovisning av Finansinspektionens tillsyn", 2023,

https://www.fi.se/contentassets/52f041f27a434104a90d309983c6e8d1/rapport_betalkonto.pdf

Nyhetsartiklar

SVT, "Kontanttjänsten Kassagirot läggs ner – PRO: "Det är en liten skandal", 2022-08-22, <https://www.svt.se/nyheter/lokalt/sormland/kassagirot-laggs-ner-det-ar-skandal>

Bankomat AB, "Debatt: Lagen hindrar oss att öppna bankomater där folk vill ha dem", 2024-10-25, <https://www.folkbladet.se/debatt/artikel/det-behovs-en-ny-och-bättre-lag-om-kontanter-i-samhället/17y20x1l>

SVT, "Här är lagarna som träder i kraft 2020", 2019-12-28,

<https://www.svt.se/nyheter/inrikes/lagar-som-trader-i-kraft-nasta-ar>

Senioren, "Bankerna tvingas tillhandahålla kontanter", 2019-11-29,

<https://www.senioren.se/nyheter/bankerna-tvingas-tillhandahalla-kontanter/>

Konsumenternas, "Ny lag från 1 januari 2020 ger rätt till kontanttjänster 2021", 2020-01-09, <https://www.konsumenternas.se/arkiv---nyheter-bloggar-och-poddar/nyheter/2020/januari/ny-lag-fran-1-januari-2020-ger-ratt-till-kontanttjanster-2021/>

PTS ärenden

23-10349

24-846

24-8411

25-910

22-11642

20-5539

Hemsidor

Tillväxtverket, "Serviceanalys", <https://pipos.se/vara-tjanster/serviceanalys>

Tillväxtverket, "Kontantanalys", <https://pipos.se/vara-tjanster/kontantanalys>

Svensk Betaltjänst AB, "Ombud", <https://svenskbetaltjanst.se/ombud/>

Sveriges kommuner och regioner, "Kommungruppsindelning", 2023-09-19, <https://skr.se/skr/tjanster/kommunerochregioner/faktakommunerochregioner/kommungruppsindelning.2051.html>

Tillväxtverket, "Städer och landsbygd", <https://tillvaxtverket.se/tillvaxtverket/statistikochanalys/statistikomregionalutveckling/regionalaindelningar/staderochlandsbygder.1844.html>

Riksbanken, "Skyldighet för större banker att tillhandahålla vissa kontanttjänster", <https://www.riksbank.se/sv/betalningar--kontanter/sedlar--mynt/skyldighet-for-storre-banker-att-tillhanda-halla-vissa-kontanttjanster/>

Bankomat AB, "Bankomat genomför första egna kontanttransporten, 2025-01-16, <https://www.bankomat.se/nyheter/bankomat-genomfor-forsta-egna-kontanttransporten/#:~:text=Bankomat%20har%20under%20%C3%A5ng%20tid,en%20automat%20i%20Upplands%20V%C3%A4sby.>

Sparbanken Skåne, "Års- och hållbarhetsredovisning 2024", 2024, <https://internetbank.swedbank.se/ConditionsEarchive/download?bankid=1111&id=WEBDOC-PRODE223559538>

Dataunderlag*Post- och telestyrelsen*

Insamlade data från Post- och telestyrelsens tillsyn av kreditinstituts skyldighet att tillhandahålla kontantjänster

Tillväxtverket

Beräkningar i Pipos Serviceanalys:

- Exklusionskvot för endast Bankomat för kontantuttag och dagskasseinsättning
- Exklusionskvot dagskasseinsättning exkluderat Bankomat
- Exklusionskvot uppdelat på län
- Antal platser som kan tas bort i Stockholm, Göteborg och Malmö ("Har botten nåtts?"-analys)
- Kommunindelning "Städer och landsbygd": [Städer och landsbygder - Tillväxtverket](#)

Statistikmyndigheten SCB

- SCB, Statistikdatabas, "Inrikes och utrikes födda efter region, ålder och kön. År 2000 – 2024"
- SCB, Statistikdatabas, "Folkmängden den 1 november efter region, ålder och kön. År 2002 – 2024"
 - o Både statistik för kommun och län
- SCB, Statistikdatabas, "Genomsnittlig månadslön inom kommuner efter kommun och kön. År 2007 – 2024"

Använt dataunderlag finns tillgängligt vid förfrågan.

Bilagor

Bilaga 1. Beskrivning av data och metod

Geografiska data

Befolkningsstatistik på kommun- och länsnivå har hämtats från SCB. Då befolkningsstatistik för 2025 inte kommit vid rapportens skrivande har 2024 års befolkning använts vid beräkningar av parametrar för 2025.

Då datamaterialet från kontanttillsynen innehåller ort men inte kommun har data från Tillväxtverkets applikation Pupos Serviceanalys använts för att matcha ort med kommun.

I analysen i avsnitt ”Är botten nådd?” har geografiska områden skapats för Sveriges tre största städer och data för dessa områden hämtats. Detta har gjorts i Tillväxtverkets applikation Pupos Serviceanalys och avser data per 2025-02-10.

Vid geografisk indelning av Sverige för regionala analyser har EU:s gemensamma nomenklatur för statistiska territoriella enheter (NUTS)⁷⁸ använts. Den mest aggregerade, kallad NUTS 1, har använts och delar in Sverige i tre områden baserat på län. Tabell 9 visar indelningen. Anledningen till den aggregeringen av data är att den är enklare att överskåda och att de slutsatser som kan dras inte skiljer sig väsentligt jämfört med om uppdelningen var på länsnivå.

Tabell 9: Regionindelning enligt NUTS indelning

NUTS 1	Består av
Norra Sverige	Värmlands län Dalarnas län Gävleborgs län Västernorrlands län Jämtlands län Västerbottens län Norrbottens län
Östra Sverige	Stockholms län Uppsala län Södermanlands län

⁷⁸ Se [Kommissionens delegerade förordning \(EU\) 2023/674 av den 26 december 2022 om ändring av bilagorna till Europaparlamentets och rådets förordning \(EG\) nr 1059/2003 om inrättande av en gemensam nomenklatur för statistiska territoriella enheter \(Nuts\)](#), hämtad 2025-03-12

NUTS 1	Består av
	Ostergötlands län Örebro län Västmanlands län
Södra Sverige	Jönköpings län Kronobergs län Kalmar län Gotlands län Blekinge län Skåne län Hallands län Västra Götalands län

I föregående återrapportering⁷⁹ användes en kommunindelning från Sveriges Kommuner och Region (SKR)⁸⁰. I denna delas kommuner upp efter befolkning och pendlingsmönster och resultat blir då nio kategorier så som ”Storstäder” och ”Pendlingskommun nära storstad”. Vid framtagandet av årets rapport har bedömningen gjorts att pendlingsmönster inte är en tillräckligt intressant skärning vid analyser av tillgången till kontantjänster. Istället bedöms det vara mer intressant med en indelning som utgår ifrån hur urban/rural en kommun är och hur nära människor har till en större tätort, enkelt sagt i vilken utsträckning en kommuns befolkning bor i stad eller på landsbygden. Detta är hur Tillväxtverkets kommunindelning har utformats.⁸¹ Tabell 10 beskriver hur kommuntyperna definieras. För att skapa tydligare statistik används de tre aggregerade kommuntyperna.

Tabell 10: Kommunindelning enligt Tillväxtverkets definitioner

Aggregerad kommuntyp	Kommuntyp	Definition
Storstadskommuner	Storstadskommuner	Mer än 80 procent av befolkningen bor i urbana områden och har tillsammans med angränsande kommuner en samlad folkmängd på minst 500 000 invånare.
Täta kommuner	<i>Täta blandade kommuner</i>	Mer än 50 procent av befolkningen bor i urbana områden. Majoriteten av kommunens befolkning har mindre än 45 minuters resväg med bil till en tätort med minst 50 000 invånare.
	<i>Glesa blandade kommuner</i>	Mer än 50 procent av befolkningen bor i urbana

⁷⁹ Se PTS diarienummer 22-11642

⁸⁰ Se [Kommungruppsindelning | SKR](#)

⁸¹ Se [Städer och landsbygder - Tillväxtverket](#)

Aggregerad kommuntyp	Kommuntyp	Definition
		områden. Majoriteten av kommunens befolkning har mer än 45 minuters resväg med bil till en tätort med minst 50 000 invånare.
Landsbygdskommuner	<i>Tätortsnära landsbygdskommuner</i>	Mer än 50 procent av befolkningen bor i rurala områden. Majoriteten av kommunens befolkning har mindre än 45 minuters resväg med bil till en tätort med minst 50 000 invånare.
	<i>Glesa landsbygdskommuner</i>	Mer än 50 procent av befolkningen bor i rurala områden. Majoriteten av kommunens befolkning har mer än 45 minuters resväg med bil till en tätort med minst 50 000 invånare.
	<i>Mycket glesa landsbygdskommuner</i>	Hela befolkningen bor i rurala områden. Hela befolkningen har mer än 90 minuters resväg med bil till en tätort med minst 50 000 invånare.

Demografiska data

Befolkningsdata på kommunalnivå har hämtats från SCB för befolkning som är 65 år och uppåt (äldre) samt befolkning som är utrikesfödd. För bägge dessa grupper har kategorier definierats för att ange om en kommun har en låg, medel eller hög andel.

För att beräkna detta har andelen av grupperna beräknats per kommun för åren 2020–2025. Ett medelvärde har sedan beräknats för varje kommun för dessa sex år. För varje år har sedan den första och tredje kvartilen beräknats. Slutligen har ett medelvärde över de sex åren tagits för kvartilerna. Kommuner under eller lika med den första kvartilen definieras som ”låg andel”, mellan första och tredje kvartilen som ”medel andel” och lika med eller över tredje kvartilen som ”hög andel”.

Tabell 11: Demografiska kategorier för äldre och utrikesfödda

Kategori	Äldre befolkning	Utrikesfödd befolkning
Låg andel	21%	11%
Medel andel	Mellan låg och hög	Mellan låg och hög
Hög andel	28%	19%

Källa: Beräkning av PTS

Data har även hämtats för de genomsnittliga inkomstnivåerna för kommunerna mellan 2020–2025. Då ingen data fanns för 2024 och 2025 användes 2023 års nivå även för dessa vid framtagandet av medelvärden. Medelvärden beräknades för alla kommuner. För varje år har sedan den första och tredje kvartilen beräknats. Slutligen har ett medelvärde över de sex åren tagits för kvartilerna. Kommuner under eller lika med den första kvartilen definieras som ”låginkomst”, mellan första och tredje kvartilen som ”medelinkomst” och lika med eller över tredje kvartilen som ”höginkomst”.

Tabell 12: Indelning av kommuner efter inkomstnivå

Kategori	Medel
Låginkomst	32 367
Medelinkomst	Mellan låg och hög
Höginkomst	34 033

Källa: Beräkning av PTS

Bilaga 2. Beskrivning av PTS tillsyn

Kreditinstitutens skyldigheter

Kreditinstitut som tillhandahåller betalkonton med grundläggande funktioner till konsumenter är skyldiga att tillhandahålla tjänster som gör det möjligt att ta ut kontanter från dessa konton (platser för kontantuttag) i betryggande utsträckning i hela landet om de, den 1 juli närmast föregående år, hade mer än 70 miljarder kronor i inlåning från allmänheten. Med samma krav på inlåning från allmänheten är de kreditinstitut som tillhandahåller betalkonton till företag skyldiga att tillhandahålla tjänster som gör det möjligt att sätta in kontanter på dessa konton (platser för dagskassainsättningar) i betryggande utsträckning i hela landet.⁸²

Kreditinstitutens skyldigheter har en geografisk och en funktionell innebörd. Den geografiska innebörden av skyldigheterna kommer till uttryck i betaltjänstförordningen där det framgår att högst 0,3 procent av befolkningen får ha

⁸² Se 9 kap. 1 § betaltjänstlagen.

längre vägavstånd än 25 kilometer mellan folkbokföringsadressen och den närmaste platsen för kontantuttag. På motsvarande sätt får högst 1,22 procent av befolkningen ha längre vägavstånd än 25 kilometer till närmaste plats för dagskasseinsättning.⁸³ När det gäller den funktionella innebörden av skyldigheterna ska platserna för kontanttjänster vara tillgängliga och användarvänliga d.v.s. ha rimliga öppettider och avgifter och vara användarvänliga, t.ex. för personer med funktionsvariationer.⁸⁴

De kreditinstitut som omfattas av skyldigheterna behöver inte tillhandahålla kontanttjänsterna i egen regi utan tillhandahållandena kan ske genom andra aktörer.⁸⁵ Alla aktörer som tillhandahåller platser för kontanttjänster i egen regi måste dock lämna vissa uppgifter om tjänsterna till PTS (dessa aktörer benämns nedan som uppgiftsskyldiga företag).⁸⁶

Om ett kreditinstitut som träffas av skyldigheterna att tillhandahålla kontanttjänster inte uppfyller dessa ska PTS överlämna ett ärende till Finansinspektionen.⁸⁷ Något ärende ska dock inte överlämnas om det med beaktande av samtliga platser för kontantuttag respektive dagskasseinsättningar finns tillgång till sådana platser i betryggande utsträckning i hela landet eller om det endast är ett ringa antal personer som inte har sådan tillgång.⁸⁸

Tillsynen i Praktiken

Tillsynen sker två gånger per år och baseras på situationen på marknaden den 1 mars respektive den 1 september.

PTS har inlett respektive tillsynsärende genom att skicka en begäran om uppgifter till de uppgiftsskyldiga företagen och bett dem att rapportera in den geografiska placeringen och ett antal egenskaper⁸⁹ avseende de platser för kontanttjänster som respektive företag tillhandahåller. Inrapporteringen har skett i Tillväxtverkets applikation Pupos Kontantanalys⁹⁰.

⁸³ Se 13 § förordning (2010:1008) om betaltjänster (betaltjänstförordningen).

⁸⁴ Prop. 2019/20:23 Skyldighet för kreditinstitut att tillhandahålla kontanttjänster s. 36 och s. 55 samt PTS vägledning Tillsyn kontanttjänster – Processbeskrivning och bedömningsgrunder avseende platser tillgänglighet och användarvänlighet.

⁸⁵ Prop. 2019/20:23 s. 55.

⁸⁶ Se 9 kap. 3 § betaltjänstlagen.

⁸⁷ Se 9 kap. 4 § betaltjänstlagen.

⁸⁸ Se 9 kap. 6 § betaltjänstlagen.

⁸⁹ Se 3 § Post och telestyrelsens föreskrifter och allmänna råd (PTSFS 2020:4) om vilka uppgifter företag ska lämna för tillsyn av den skyldighet kreditinstitut har att tillhandahålla kontanttjänster och om mottagare av uppgifterna.

⁹⁰ Pupos Kontantanalys är en webbaserad tjänst som bygger på den geografiska informationssystemsplattformen Pinpoint Sweden (Pipos).

I Pupos Kontantanalys har även de kreditinstitut som omfattas av skyldigheten att tillhandahålla platser för kontanttjänster, på PTS begäran, lämnat uppgifter om bland annat vilka av de uppgiftsskyldiga företagens inrapporterade tjänster som deras respektive slutkunder kan använda för att genomföra kontantuttag respektive dagskasseinsättningar.

När inrapporteringen avslutats har PTS granskat uppgifterna och eventuella inrapporterade platser som enligt PTS bedömning inte kan ligga till grund för tillgänglighetsberäkningarna har exkluderats från beräkningsunderlagen. PTS har tagit ställning till följande faktorer som tillräckliga för att exkludera en plats:

- 1) Platser där det inte bedrivs någon verksamhet
- 2) Platser med tillträdeshinder⁹¹
- 3) Platser med mindre än 1 timme i veckan öppet för allmänheten⁹²
- 4) Platser med mer än 8 veckor stängt per år⁹³

Med beräkningsunderlagen som grund har PTS därefter genomfört beräkningar i Tillväxtverkets applikation Pupos Kontantanalys för att bestämma hur stor andel av befolkningen som har längre vägavstånd än 25 kilometer till närmsta plats för kontantuttag respektive dagskasseinsättning. Resultatet av beräkningarna har därefter jämförts med de gränsvärden som anges i och PTS har därmed kunnat avgöra om ett ärende ska överlämnas till Finansinspektionen eller om tillsynen ska avslutas utan åtgärd.

⁹¹ Fotnot tagen från föregående rapport - Med tillträdeshinder avses att tillgängligheten är begränsad på grund av att det exempelvis krävs entrébiljett, boardingkort eller liknande för tillträde till platsen där tjänsten erbjuds.

⁹² Fotnot tagen från föregående rapport - Platser som kräver tidsbokning erbjuder inte några allmänna öppettider under vilka kunder kan använda kontanttjänsterna. Att boka tid för att kunna ta ut kontanter bör enligt PTS likställas med en beställning via post eller bud vilket, enligt vad som anges i förarbetena (prop. 2019/20:23 s. 55), inte är en plats för kontantuttag. Detsamma bör enligt PTS uppfattning även gälla för dagskasseinsättningar.

⁹³ Med säsongsöppna platser avses sådana platser som endast är öppna en viss del av året (t.ex. en kontanttjänst på en skidort som endast har öppet under turistsäsong). Sådana platser är enligt PTS bedömning inte att anse som permanenta eftersom de inte kan användas på året runt basis.

Bilaga 3. Tabell 13. Utveckling 2020-2025 för olika kommuner baserat på både Tillväxtverkets kommunindelning och andelen invånare i kommunen i olika grupper med större behov av kontanter.

<u>Andel äldre</u>			
Kontantuttag	Storstadskommuner	Täta kommuner	Landsbygdskommuner
Låg andel	-22%	-22%	-
Medel andel	-	-21%	-20%
Hög andel	-	-	-15%
Dagskasseinsättning	Storstadskommuner	Täta kommuner	Landsbygdskommuner
Låg andel	-36%	-27%	-
Medel andel	-	-15%	8%
Hög andel	-	-	21%
<u>Andel utrikesfödda</u>			
Kontantuttag	Storstadskommuner	Täta kommuner	Landsbygdskommuner
Låg andel	-	-17%	-16%
Medel andel	-	-20%	-20%
Hög andel	-22%	-24%	-12%
Dagskasseinsättning	Storstadskommuner	Täta kommuner	Landsbygdskommuner
Låg andel	-	4%	17%
Medel andel	-	-19%	12%
Hög andel	-36%	-30%	15%
<u>Inkomst</u>			
Kontantuttag	Storstadskommuner	Täta kommuner	Landsbygdskommuner
Låginkomst	-	-23%	-19%
Medelinkomst	-	-22%	-16%
Höginkomst	-22%	-19%	-19%
Dagskasseinsättning	Storstadskommuner	Täta kommuner	Landsbygdskommuner
Låginkomst	-	-23%	15%
Medelinkomst	-	-19%	15%
Höginkomst	-35%	-20%	9%

Not: ”-” betyder att det antingen bedömts varit för få platser i den specifika kategorin för att säkerställa en trend, eller att det för den kategorin fanns noll platser.

Tabell 13 bryter ner analysen av grupper med större behov av kontanttjänster efter Tillväxtverkets kommunindelning. Detta för att åskådliggöra att analyserna i avsnitt ”Utveckling på regional nivå” och ”Utveckling avseende grupper med större behov av

kontanttjänster” i viss mån kan fånga samma trender. Om exempelvis landsbygdskommuner består av en hög andel äldre så kommer likartade trender att fångas när analysen görs baserat på kommuntyp och andel äldre i kommuner. Sådana företeelser finns i datamaterialet. Exempelvis är det bara landsbygdskommuner som har en hög andel äldre. Detta betyder att analysen av utvecklingen för landsbygdskommuner och analysen för andel äldre kommer vara likartade. På liknande vis finns inte några storstadskommuner med låg eller medel andel utrikesfödda, utan samtliga har en hög andel utrikesfödda. I analysen av andelen utrikesfödda så är det därför möjligt att den är likartad analysen av utvecklingen i storstadskommuner. Enkelt sagt, när man analyserar baserat på storstadskommuner gör man samtidigt en analys av andelen utrikesfödda eftersom de är överrepresenterade i den kommuntypen.

Av denna anledning så är analyserna av grupper med större behov av kontanttjänster inte menade att dra några slutsatser kring samband mellan utvecklingen av kontanttjänster och andel av dessa grupper i kommunerna. Analysen görs endast för att synliggöra hur kontantinfrastrukturen förändrats i kommuner med en hög andel av grupper med större behov av kontanttjänster.

Bilaga 4. Data i tabellform för att göra diagram tillgängliga

Tabell för Figur 1: Kontantuttag: Andel av befolkning med längre än 25 km

Andel	2017	Vår 21	Höst 21	Vår 22	Höst 22	Vår 23	Höst 23	Vår 24	Höst 24	Vår 25
Kontantuttag	0,29 %	0,26 %	0,25 %	0,26 %	0,28 %	0,27 %	0,25 %	0,24 %	0,22 %	0,21 %
Högsta tillåtna nivå för kontantuttag	0,30 %	0,30 %	0,30 %	0,30 %	0,30 %	0,30 %	0,30 %	0,30 %	0,30 %	0,30 %

Tabell för Figur 2: Dagskassinsättning: Andel av befolkning med längre än 25 km

Andel	2017	Vår 21	Höst 21	Vår 22	Höst 22	Vår 23	Höst 23	Vår 24	Höst 24	Vår 25
Dagskassinsättning	1,24 %	1,11 %	1,05 %	1,00 %	1,09 %	1,04 %	0,92 %	0,92 %	0,86 %	0,84 %
Högsta tillåtna nivå för dagskassinsättning	1,22 %	1,22 %	1,22 %	1,22 %	1,22 %	1,22 %	1,22 %	1,22 %	1,22 %	1,22 %

Tabell för Figur 3: Utveckling av antalet platser för kontanttjänsterna

Antal platser	2017	Höst 20	Vår 21	Höst 21	Vår 22	Höst 22	Vår 23	Höst 23	Vår 24	Höst 24	Vår 25
Antal platser för kontantuttag	4875	4234	4191	4147	3927	3707	3615	3525	3453	3401	3373
Antal platser för dagskasseinsättning	1047	1017	1027	1029	1010	852	872	887	882	895	890

Tabell för Figur 4A: Utvecklingen av manuell service för kontantuttag

Serviceform	Höst20	Vår25
Manuell service	40%	43%
Automatisk service	60%	57%

Tabell för Figur 4B: Utvecklingen inom det manuella serviceutbudet för kontantuttag

Servicetyp	Höst20	Vår25
Över disk hos ombud, ICA	74%	86%
Över disk hos ombud, annan	10%	2%
Bankkassa	16%	12%

Tabell för Figur 5A: Utvecklingen av manuell service för dagskasseinsättning

Serviceform	Höst20	Vår25
Manuell service	25%	8%
Automatisk service	75%	92%

Tabell för Figur 5B: Utvecklingen inom det manuella serviceutbudet för dagskasseinsättning

Servicetyp	Höst20	Vår25
Över disk hos ombud	77%	35%
Bankkassa	23%	65%

Tabell för Figur 6A: Utvecklingen av fördelningen i utbudet mellan marknadsaktörer för kontantuttag

Aktör	Höst20	Vår25
ICA Banken AB	39%	44%
Bankomat AB	36%	34%
Nokas CMS AB	11%	14%
Sparbankerna	3%	3%
Övriga	10%	5%

Tabell för Figur 6B: Utvecklingen av fördelningen i utbudet mellan marknadsaktörer för dagskasseinsättning

Aktör	Höst20	Vår25
Bankomat AB	30%	51%
Loomis Sverige AB	28%	29%
Sparbankerna	19%	16%
ClearOn AB	17%	0%
Övriga	6%	3%